

Sreda, 2. mart 2005.
Svedok Mirko Babić
Svedok Ditmar Hartvig (Dietmar Hartwig)
Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak 9.05 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ROBINSON: Molim svedoka da pročita svečanu izjavu.

SVEDOK BABIĆ: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, sedite. Gospodine Miloševiću, možete da počnete. Molimo vas da nam kažete prvo ime svedoka.

GLAVNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Robinson (Robinson). Svedok je Mirko Babić. Dobro jutro, gospodine, Babiću.

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Dobro jutro, gospodine predsedniče.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi, ja ću preći kratko preko nekoliko pitanja, da bismo štedeli vreme. Iz vaših podataka vidim da ste posle završene srednje škole vi upisali medicinski fakultet u Skoplju.

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Apsolvirali ste na medicinskom fakultetu, ali iz nekih privatnih razloga prekinuli ste studije na poslednjoj godine, je li tako?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi od 1973. godine ili preciznije od januara 1973. godine radite u Hitnoj medicinskoj pomoći u Skoplju kao medicinski tehničar?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači preko 30 godina, je li neprekidno radite?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Neprekidno radim u toj službi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste u tom svojstvu radili i za vreme NATO bombardovanja Jugoslavije?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Da, u tom svojstvu radio sam za vreme NATO bombardovanja Jugoslavije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste od početka bombardovanja bili na medicinskim dežurstvima u graničnom pojasu prema Saveznoj Republici Jugoslaviji?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Da, od samog početka bio sam na graničnom pojasu i tamo smo imali dežurstva. Na graničnom prelazu Donje Blace, a kasnije "Stenkovac I i II".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, kada kažete od samog početka, da li je to vaše stalno dežurstvo bilo već odmah posle 24. marta?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Da, naša dežurstva su tada bila posle 24. marta, u početku ne, prvih nekoliko dana, ali od 1. aprila bila su 24 sata.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Stalna dežurstva?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Stalna dežurstva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I vi ste vrlo često dežurali prema smenama koje ste dobijali, je li tako?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Da, smene su bile zgusnute i često smo odlazili svi na ta dežurstva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta to znači zgusnute smene?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Pa, imali smo obavezu i da zbrinemo u gradu, mislim na osnovno radno mesto, a i ovde, pošto smo po tri ekipe dežurale tako da je dolazilo češće da ... Bilo je više smena zgusnutih, tako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste bili, dakle, kako kažete, na prelazu Donje Blace, preko puta jugoslovenskog prelaza Đeneral Janković (Hani i Elezit)?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A od kad ste počeli da dežurate u prihvatnim kampovima?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: U prihvatnim kampovima negde od 6. aprila.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da ustanovimo to tačno vreme, pošto su i dva prethodna svedoka o tome govorila. Kad su, u stvari, ustanovljeni ti prihvatni kampovi, kad su sa graničnog prelaza smeštene izbeglice u prihvatne kampove? Je li to bilo, prema podacima koje ja imam, između 5. i 6. aprila ili je to bilo ranije?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Stenkovac je negde 5., 6. aprila, prebačeni su u "Stenkovac I", a nešto kasnije u "Stenkovac II". Znači 5., 6. aprila.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da idemo sada *in medias res*, da li ste za sve to vreme uočili, vi ste primali pacijente, je li tako?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Da, primali smo pacijente.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste za sve to vreme uočili

ijednog Albanca koji je došao sa Kosova, koji je bio tučen od bilo čije strane, eto, od strane policije, vojske od bilo koga, da li ste primetili ijednog koji je bio tučen?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Nisam primetio ni jednog Albanca da je tučen, pretučen od strane policije ili vojske.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste primetili nekog da je pretučen od strane bilo kog drugog, mislim da li ste videli na nekom neke takve ozlede?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Ja nisam video.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste vi redovno primali pacijente u svojstvu medicinskog tehničara koji prima pacijente?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Da, redovno smo primali i ja sam taj što sam trebao prvi da vidim to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste za sve to vreme uočili ijednog Albanca koji je došao sa Kosova, a koji je bio ranjen, bilo hladnim bilo vatrenim oružjem?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Odgovorno tvrdim da nisam video ni jednog Albanca da je ranjen bilo sa hladnim ili vatrenim oružjem ili da je imao neku prostrelnu ranu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam se bilo ko od njih, u bilo kojoj prilici obratio sa žalbom da je tučen od srpskih snaga?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Jednom prilikom jedan Albanac mi se obratio, bio je ispred ambulante i pričao mi je kako je pretučen, da je sav modar, da je sav modar kako mi je rekao, kao džiger.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Džiger, to kažu, to je džigerica na srpskom.

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Da, džigerica, to je kao pocrnelo od udaraca, međutim gledajući otvorene delove tela, lice, ruke, ja nisam mogao i njegova kretanja i hodanje, ja nisam mogao tako nešto da

vidim i onda sam mu rekao, "izvolite u ambulantu, uđite ako treba da vam pomognemo". On je brzo smenio temu, pitao me koliko ima odavde do Skoplja, ja sam mu rekao ima nešto oko 23 kilometra, u međuvremenu neki čovek i žena su ulazili u ambulantu, rukom sam im pokazao gde da sednu, on se izgubio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači nije hteo i vi ste mu ponudili da bude pregledan, on se izgubio?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Ja sam mu ponudio ako treba da mu pomognemo, ako je stvarno tako, međutim on se izgubio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste tražili vi od njega da pokaže te modrice i ta bolna mesta?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Da, ja sam tražio da uđe unutra da vidimo to, ako treba i nešto da se pomogne, međutim on se brzo izgubio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste ...

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Ja mogu da kažem da mi se i drugi jedan Albanac obratio, čovek oko 70 godina, on je rekao da živi na selu, da drži neku stoku i nekoliko mlečnih krava i došli su neki ljudi i rekli su mu da napusti kuću. On se usprotivio, rekao je da je star čovek, da ne želi da ide, na kraju da ima i živu stoku. Jedan od tih ljudi je, imali su vatreno oružje, sa vatrenim oružjem je pucao, jedan rafal je pucao u pravcu krova kuće i rekao mu je ukoliko se desi sledeći put da ga nađu tu da će biti ubijen, a kuća će da se eksplozijom raznese. I rekli su, uputili su ga da ide tamo u nekom pravcu koji je on znao, bila je gupa ljudi i onda kaže: "Evo gde sam završio". Ja sam ga pitao: "Pa dobro koji su ti ljudi, na kom su jeziku govorili". I on je pogledao levo, desno i onako ljutito starac, rukom energično pokazao rukom u pravcu šatora i kampa i na svoje ljude. Ili isto, sećam se ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, samo da ovo razjasnimo.

Je li to primer bio da UČK (OVK, Ushtria Clirimtare e Kosoves) tera civile da se pridruže izbeglicama da idu u Makedoniju?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Da, on je, stavio mi je do znanja da su to njegovi ljudi i tamo neki sabiran centar i tačno su dobijali informacije gde treba da idu i tako su ih ovamo upućivali prema Makedoniji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta ste drugo imali kao primer?

prevodioci: Mikrofon nije uključen.

SUDIJA ROBINSON: Mi bismo hteli da saznamo od gospodina Babića, šta ste vi zapravo radili kao medicinski tehničar?

SVEDOK BABIĆ: Pa moja dužnost je da sa lekarima, sa lekarom da sprovedim terapiju, da pružam prvu medicinsku pomoć i tako.

SUDIJA ROBINSON: Hvala. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Davanje injekcija, previjanje, ako je neko ranjen, pretpostavljam da ga vi previjate, a ne lekar?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Da, apsolutno, pružanje prve pomoći, zato smo obučeni za to. Terapija da se sprovodi, infuzije i sve drugo što treba.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Imate li još neki primer?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Pa, ja se sećam isto priče jednog Roma. Čovek je jednom, jutarnja smena, došao je sav uplakan, preplašen i rekao je da drugi dan ne dobijaju ni hranu ni vodu. Deca plaču, kaže "što smo imali malo rezerve, dali smo im, kad smo potražili", pitali su zašto ne dobijaju hranu, ušla je grupa mladića i premlatila ih. Onda on je uspeo jedva nekako da preskoči ogradu i da dođe ovde, to mi je kazao, do 10 metara od nas bila je policija i Crveni krst. Ja sam sa njim otišao tamo, čovek je tu priču rekao, oni su, jedan policajac i žena iz Crvenog krsta otišli su tamo, kad su se vratili ja sam pitao šta je bilo,

oni su rekli istina je bila, tačno je i video sam 10 minuta posle toga da su im odneli hranu. Kasnije su oni te Rome ...

prevodioci: Moli se svedok da malo sporije govori zbog prevoda.

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Dobro. Kasnije su oni Rome prebacili na drugo mesto ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću i gospodine Babiću, prevodioci vas mole da malo usporite. I molim vas da pravite pauzu između pitanja i odgovora.

SVEDOK BABIĆ: U redu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Babiću, vi govorite o tome da su Albanci, koliko ja to mogu da razumem, praktično maltretirali Rome u izbegličkom kampu, nisu im dozvolili da dobiju hranu i morali su policajci makedonski da ih odvoje od njih?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Da, policija je morala da interveniše i, ovaj, posle su ih prebacili na drugo mesto i to nije mnogo pomoglo pa su ih onda prebacili u kampove, to je tamo Čičino selo, selo Saraj do Skoplja, Mali Bombaj na Vodnom i tako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi, pošto ste vi ... Kako ste primali pacijente, pretpostavljam vi ste upisivali imena pacijenata u knjigu i uzimali podatke, da li sam u pravu, ili je to radio neko drugi? Ko je to radio?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Ja sam radio, sestra ili tehničar, uredno je dokumentacija vođena, može da se desi u tim dnevnicima, ako ih pogledate, da nastane mala zabuna ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hteo sam da vas pitam, vi ste vodili, znači, te dnevnike. U smenama u kojima ste vi bili, vi ste upisivali u dnevnike?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I sad mi recite sledeće. U nekim rubrikama se vidi upisano ime i prezime, upisani neki osnovni podaci, a onda prazna rubrika, nema ni dijagnoze ni terapije. Da li imate objašnjenje za takve slučajeve?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Da, ima objašnjenje. To se dešavalo tako što oni dođu na pregled, stvori se gužva, prijave se, međutim kad treba da dođu na pregled, oni jednostavno se izgube i zato postoji samo ime i prezime, odakle je, dijagnoze nema i terapije nema.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kako prijavi se pa se posle izgubi?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Da, da se stvori gužva, tako nekad su radili i onda se jednostavno izgube, ne dolaze na pregled. I to ostane tako prazan taj prostor.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite, jeste li vi imali prilike, prvo da ustanovimo koliko ste često vi dežurali sa izbeglicama, bilo na graničnom prelazu gde ste primali izbeglice, bilo u ovim kampovima. Koliko ste često dežurali pružajući medicinsku pomoć izbeglicama?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Ja sam dežurao mnogo često, svaki drugi, treći dan da kažem skoro, tako je bilo nekako. I ne samo ja, nego i moje kolege isto.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a u tom periodu imali ste prilike da se sretnete sa mnogo pacijenta, da ili ne?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite kakve su prirode bila njihova oboljenja?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Ja, koliko sam video, često su bila, pošto je bilo hladno vreme, bilo je prehlada, bilo je *faringitisa*, bilo je i stomačnih i drugih problema, gastrologije, to je najčešće verovatno zato što način ishrane, bila je suva ishrana. Bilo je hroničnih bolesni-

ka, srčanih bolesnika, bilo je ljudi sa astmom, video sam i neke kožne, zbog nehigijene neke kožne bolesti, čak sam skabija, šuga video i video sam mnogo, mnogo rodilki, za porođaj, žene.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a da li ste na graničnim prelazima i u kampovima uočili prisustvo raznih stranih TV ekipa i izveštače?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Da. Bilo je neuobičajeno mnogo stranih izveštača i, evo, jedan primer ću navesti. Jedno jutarnje dežurstvo, bilo je hladno, bili smo u našem vozilu, to je bilo "Dukato" (Ducato) vozilo, "Fijatovo" (Fiat) i odjednom su trčali jedna grupa mladića, od desetak mladića, došli su pozadi vozila i uzeli su, gotovo na silu, naše nosilo. Odneli su ga, ja sam rekao "šta je, šta je problem, ako nešto treba da se ukaže prva pomoć, ja sam tu toga radi" i tako. Međutim, oni su odneli nosilo, rekli su da ne treba ništa, brzo će doneti pacijenta, odneli su ga u dubinu kampa jedno 20, 30 metara, stavili su jednog mladića, on se previjao, savijao, grčio, oni su ga snimali ...

SUDIJA ROBINSON: Molim vas nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nastavite ovo šta objašnjavate.

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: I doneli su ga u blizinu, u blizinu sanitetskog vozila i onda, snimali su ga odozgo, kad je završeno snimanje, on je skočio sa nosila i počeli su da se smeju i snimatelji i onda su se ovako pozdravljali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, jeste li videli još neki slučaj da su izveštači i snimatelji davali neke instrukcije snimateljima kako da se ponašaju? Ovo je bilo inscenirano, to je bilo jasno, je li tako?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Ovo drugo što sam video, odgovorno tvrdim, odgovorno tvrdim, to je bilo u blizini našeg, naše ambulante, bio je neki uspon tu i oni su tu skupili negde 15 do 20 ljudi i žena. To su bili starci, invalidi, teško bolesni i onda su, očima svojim sam gledao, od majki su uzimali decu, četvoro, petoro dece, to su bila

deca uzrasta četiri do pet godina. Doneli su ih do ovih starijih ljudi, oni su ih držali za ruku kao da su im unuci. Onda su ih namešteli kako da ih slikaju i nekoliko puta su to sve ponavljali. Kad je završilo prvo slikanje, onda su ovi što su bili napred, vratili su se nazad, a oni što su bili pozadi, vratili su ih napred. Ponovo su slikali i to mislim, odgovorno tvrdim, to mislim ljudi koji su bili tu prisutni i ja sam sam reagovao, bili su policija i još neki ljudi pa sam zahtevao da kad smo videli šta rade i oni su, policija je otišla i onda ih je rasterala. Mogu da kažem da najaktivniji bili su u tom scenariju, da kažem režiranju tog pozorišta, bili su snimatelji Si-En-En (CNN) i Bi-Bi-Si (BBC).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro to kad od majki uzmu decu pa daju tim starcima što su ih skupili, deca kad se u tim godinama, dve do pet godina kažete, uzmu od majke, ona verovatno plaču? Jesu li deca ta plakala ili nisu ili su poznavali te ljude koji su ih uzeli za ruke kad su ih snimali?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Ta deca nisu plakala, nego su vrištala. Oni nisu poznavali te ljude, oni su čak govorili i ovim starim ljudima da vade maramice, da brišu oči kao da i oni plaču i to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, vi ste to komentarisali sa svojim kolegama koji su to takođe gledali, je li tako?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa šta ste zaključivali iz toga, zašto se to radi?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Ne treba čovek mnogo da je pametan, to da se pojača medijska slika, da se pokaže kako su Albanci isterani iz svojih kuća, kako su izmrcvareni, kako su, jednostavno kako strada ju, kako su izbezumljeni i tako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U kontaktima sa Albancima koje ste imali, a oni su, kao što ste rekli, bili vrlo česti, da li su vam rekli zašto su napuštali Kosovo, zašto su prelazili granicu, zašto su prelazili

u Makedoniju?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Pa da. U početku oni su govorili da beže od bombi. Ja, mislim i mnogi od nas ovde, kad bi padale bombe da bismo sigurno begali. A kasnije su onda rekli da ih tuče vojska, policija i vojska Jugoslavije i da zato beže.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kad je počela ta priča da ih tuče vojska i policija?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Pa, odmah čim su prebačeni u kampove "Stenkovac".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li to znači dok su bili na granici, dok su pristizali, da su govorili da beže od bombi? A kad su se organizovali u kampovima onda je bila druga priča kako ih tuče vojska i policija?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Da, baš tako, onda su počeli da pričaju da ih tuče policija i Vojska Jugoslavije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali vi nigde niste, ni na kome niste mogli da nađete tragove bilo kakvog tučenja?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Ja odgovorno tvrdim, nisam video ni jednog pacijenta sa takvim povredama, a baš i moje kolege sam pitao da li je neko od njih video i niko mi nije to potvrdio da je tako nešto video.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste imali nekog pacijenta, neku, neku žensku osobu koja je bila žrtva silovanja?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Ja, tu u blizini nas bila je izraelska bolnica. Oni su bili najbolje opremljeni i često, dolazili smo onako da vidimo, imali su malu poljsku bolnicu, jedna, tako, hirurgija mala, imali su ginekologa, internista i tako. I ubrzo oni su otišli. Baš kad sam došao na dežurstvo jednog policajca, upitao sam ga "pa šta je sa Izraelcima", pa kaže "otišli su noćas", kao bio je pokušaj silovanja izraelske doktorke i oni su se sutradan, kaže, spakovali i otišli su.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jesu li oni imali posla u toj bolnici, jesu li imali pacijente?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Nisu imali posla i verovatno je dodatni razlog bio taj da odu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hvala, gospodine Babiću, nemam više pitanja.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, gospodine Najs (Nice), možda možete da pomognete u ovoj stvari. Gde se u optužnici tvrdi da su izbeglice maltretirane? Da li na Kosovu ili u Makedoniji? Koliko ja shvatam iz ovog svedočenja, iz ovih dokaza može da se zaključi da je to bilo u Makedoniji. Dakle, to se odnosi na logor u Makedoniji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da, ali, gospodine Robinson, u ovoj navodnoj optužnici se tvrdi da su te izbeglice prešle u Makedoniju zato što se u njih pucalo ...

TUŽILAC NAJS: Takozvana optužnica, mislim da se optuženi mora da se drži pravila pristojnosti pred ovim Sudom.

SUDIJA ROBINSON: Da, svakako. Gospodine Miloševiću, ovo je potpuno nekorektna formulacija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: To je blaga reč za laži koje su napisane u tome šta gospodin Najs naziva optužnicom, blaga reč.

SUDIJA ROBINSON: Molim vas da odgovorite na ovo pitanje koje sam vam postavio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Stotine hiljada ljudi je oterano sa Kosova tako što se u njih pucalo i tako što su oni batinjani, a to ste videli i u onim izveštajima navodnih humanitarnih organizacija, tučeni, pre-

bijani, vatrenim oružjem gađani i od tih stotina hiljada nemate nijednoga koji ima ranu od vatrenog oružja, nemate ni jednoga koji ima tragove prebijanja, što znači da je reč bila o jednoj režiranoj priči koja je bila potpuno jasno rasprostranjena. Nju je prvo lansirala Madlen Olbrajt (Madeleine Albright), da je, da, da Srbi isteruju, isteruju Albance sa Kosova, to je priča Olbrajt CNN-a, a koja je ovde "lajt motiv" (light motive) gospodina Najsa koju on pokušava da dokaže ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ja samo pokušavam da razjasnim navode u optužnici. Vaš argument, gospodine Miloševiću, onda bi bio da ako se to navodi u optužnici, to će gospodin Najs posle da nam razjasni, dakle ako je došlo do tog maltretiranja na Kosovu, činjenica da se ovi dokazi odnose na logore u Makedoniji ne čini te dokaze irelevantnim, jer ako vi imate dokaze o dešavanjima u logorima u Makedoniji, izbeglicama koji su tamo došli bez ikakvih znakova da su pretučeni, zaključak sledi da oni nisu ni bili pretučeni na Kosovu. Ali da čujemo gospodina Najsa.

TUŽILAC NAJS: Mislim da smo mi to pronašli u tački 59 optužnice gde se ništa ne govori o maltretiranju izbeglica nakon što su oni napustili Kosovo. Tu samo stoji da su neki od tih interno raseljenih lica ostali unutar Kosova tokom čitavog perioda na koji se odnosi ova optuženica.

SUDIJA ROBINSON: Ali tu se govori o neadekvatnoj medicinskoj negi.

TUŽILAC NAJS: O teškim vremenskim uslovima, neadekvatnim količinama hrane, neadekvatnoj medicinskoj negi i iscrpljenosti i da su mnogi umrli zbog toga. Kaže se dalje, "drugi su na kraju prešli preko granice Kosova sa Albanijom (Albania), Makedonijom i Crnom Gorom ili su prešli granicu pokrajine prema Srbiji". Tu nema nikakvih optužbi, nikakvih navoda o tome kako se sa tim izbeglicama postupalo u Makedoniji, niti bi to moglo da bude. Ne znam

kakva je bila prvobitna namera optuženog kada je izvodio ove dokaze. On se juče i danas uglavnom usredsredio na stanje tih izbeglica, u kakvom su stanju bili u Makedoniji i ja ću na toj osnovi da priđem tim dokazima i na osnovu toga ću da vršim unakrsno ispitivanje.

SUDIJA ROBINSON: Oprostite, sudija Bonomi (Bonomy) želi da vam se obratiti.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Babiću, jedno pitanje za razjašnjenje. Nakon 5. aprila, da li ste vi radili na graničnom prelazu ili ste nakon toga radili isključivo u logorima u "Stenkovac"?

SVEDOK BABIĆ: 5. i 6. aprila u "Stenkovac 1 i 2", tamo sam radio.

SUDIJA BONOMI: Hvala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Tačka 55. Piše: "Snage SRJ i Srbije silom su proterale stotine hiljada kosovskih Albanaca". Silom su ih proterali. U tački 57: "Snage SRJ i Srbije su činile široko rasprostranjena ili sistematska dela brutalnosti i nasilja nad albanskim civilima na Kosovu", i tako dalje. Prema tome, ako se čine rasprostranjena dela brutalnosti i nasilja nad civilima, onda tragovi tih dela, kad ti civili sutradan pređu preko granice, moraju da budu vidljivi od strane nadležnog medicinskog osoblja kod koga su ti civili došli tako brutalno i nasilno tretirani. I ja mogu da uzmem da čitam ovo štivo na mnogo drugih mesta, jedna ista teza se stalno provlači, a to je da su vojska i policija pucali na njih, da su ih batinali, videli smo juče dokumenta koje je dao gospodin Najš, da su ih tukli kundacima i tako dalje. Ništa od toga nije bilo. I ta priča ne može da prođe. Jednostavno ne može da prođe, jer je laž.

SUDIJA ROBINSON: U paragrafu 57, gospodine Najs, u sredini stoji: "Kosovski Albanci su često zastrašivani". Ne, sledeći red: "Mnogi kosovski Albanci". Samo jedan trenutak, sudija Kvon (Kwon) mi je pokazao relevantan paragraf. Dakle, tu stoji "Kosovski Albanci su često zastrašivani, napadani ili ubijani pred očima drugih čime su njihove porodice htele da se prisile na odlazak". Ja ne kažem da dokazi nisu relevantni, samo sam hteo da utvrdim paragraf na koji se to odnosi. Možete da nastavite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nemam više pitanja za gospodina Babića, mislim da je dovoljno.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam. Gospodine Najs, izvolite.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

prevodioci: Mikrofon nije uključen.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kao što sam juče rekao, u rezimeu u skladu sa Pravilom 65ter se ne nalazi ništa o insceniranim scenama od strane TV ekipa. Još uvek nisam dobio odgovor od CNN-a i za koji trenutak ću da pustim jedan kratak snimak CNN-a ...

SUDIJA BONOMI: Gospodine Najs, mene zanima da čujem od svedoka razlog zbog čega je to sve urađeno.

TUŽILAC NAJS: Želite li da ja postavim pitanje ili vi?

SUDIJA BONOMI: Izvolite, vi možete.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Babiću, vaše prezime je Babić ili Babik?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Babić.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Pitam vas samo iz razloga zbog kog se pojavljuje vaše prezime na transkriptu. Vi ste spomenuli BBC, dakle da su oni bili takođe jedan od dva inscenatora na sceni. Da li možete da se setite bilo kog imena BBC-jevog novinara koji je tu inscenirao neku scenu?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Ne znam imena, ali odgovorno tvrdim, pod moralnom i svakom drugom odgovornošću, da se to dešavalo ispred našeg šatora, 10 metara od našeg šatora gde sam se ja nalazio. Ne znam, ne znam imena.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pitanje koje je postavio sudija Bonomi je sledeće: koliko ste mogli da procenite koji je razlog bio zašto su oni želeli nešto da insceniraju, odnosno da promene sadržaj svojih izveštaja?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Pa ja mislim da su oni želeli da pojačaju medijsku sliku o stradanju Albanaca.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Pogledajmo sada jedan kratak snimak CNN-a. To je u vezi sa nečim šta je vaš kolega ovde juče spomenuo. Pogledaćemo taj snimak CNN-a.

(Video snimak)

Majk Betčer: *Proterani iz kuća, mnogi od njih su izjavili da su se nalazili u žarištu borbi, na kraju je vreme postalo njihov najveći neprijatelj. Rame uz rame su stajali na hladnoj kiši, bolesti su počele da se pojavljuju. Mladi i stari, najranjiviji, u toku dana svakih pet minuta preko brda je dolazio po neki bolestan izbeglica sa Kosova, prelazeći jugoslovensko-makedonsku granicu. Doktori su izjavili da je u petak uveče umrlo osam pacijenata, a bojali su se da će u subotu njihov broj da se poveća.*

Juka Helis: *Šta će da se dogodi u nekoliko narednih dana ako bude ovakvo vreme, a ovi ljudi i dalje budu ovde? Možete li da zamislite samo kakve će sve bolesti da se pojave. Ovo nije u redu.*

Majk Betčer: *Planinska klima je u isto vreme i blagoslov i prokletstvo. Izbeglice su obolele od prehlada i plućnih bolesti, ali u isto vreme je planinska klima sprečila širenje nekih opasnih bolesti, kao što je kolera. Kosovski Albanci koji su samo pre dan ili dva imali krov nad glavom, sad imaju samo šatore. Podignuta je bolnica, dok bolesni prolaze kraj nje. Život je sveden samo na to - naći toplo, suvo mesto i imati hrane.*

Kris Tomas: *Žive u blatu. Mokri su, prljavi su, umorni su i ljuti. Žele da idu odavde. Žele da idu sa porodicama, žele da se vrate kućama.*

Majk Betčer: *Za vreme pobune izbeglica, Makedonija je dovela policajce i vojnike da održe red, ali je birokratija učinila situacijom još užasnijom. Na hiljade izbeglica još čeka u redu da bude registrovano, broj izbeglica je narastao na ovom mestu na 65.000. Nekolicina njih je pre nekoliko dana autobusima prebačeno odavde. Problem je bio toliko veliki da je Makedonija ponovo zatvorila granicu sa Jugoslavijom. "Sedimo ovde, sa ženama i decom na kiši", izjavila je jedna Albanka. "Umrećemo". Bekstvo sa Kosova za nju, njenog muža i hiljade drugih kosovskih Albanaca nije vodilo nigde drugde nego ovde. Majk Betčer, CNN, sa jugoslovensko-makedonske granice.*

(Kraj video snimak)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Babiću ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

SUDIJA KVON: Da li je to prevedeno svedoku?

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, nemojte da govorite u isto vreme kada govori i sudija. To su osnovna pravila pristojnog

ponašanja.

SUDIJA KVON: Samo sam hteo da postavim pitanje da li je prevedeno svedoku?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nadam se da jeste, ali proveriću sa svedokom. Gospodine Babiću, osim toga što ste gledali ovo šta smo svi gledali, da li ste čuli prevod na vašem jeziku, dakle prevod onoga šta je govorio novinar?

prevodioci: Prvodioci napominju da nisu prevodili, budući da nemaju transkript.

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Nisam čuo, nije prevedeno.

TUŽILAC NAJS: Žao mi je zbog toga, nisam imao vremena. Naravno mogu da se vratim na to.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, gospodin Milošević je hteo nešto da kaže. Ne znam da li to isto ili ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa, upravo sam hteo da vam skrenem pažnju da nije bilo prevoda, a drugo, tu se kažu neke stvari koje su kontradiktorne ovome šta su svedoci govorili, jer, na primer, pominje se da je osam ljudi umrlo u toku noći u tom kampu. Morao bi svedok i ovi pre njega da znaju da li je umrlo osam ljudi.

SUDIJA ROBINSON: Da, ali nećemo sada time da se bavimo. Ako snimak nije preveden, gospodin Najs neće moći da se oslanja na to, osim ako se ponovo ne pusti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pa ja mogu da se oslanjam samo na slike budući da sam u vezi sa tim i hteo da postavljam pitanja. Gospodine Babiću, radi se o sledećem. Na osnovu onoga šta smo videli na snimku, jedan deo je, u stvari, centar, odnosno kamp "Blace". Da li

se i vi toga sećate? Da li je tako izgledao kamp "Blace"?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Ja sam samo prepoznao jedan deo terena u "Blace" koji je bio prema reci Lepenac. Ovo drugo, recimo ambulanta sa crvenim krstom, ja tako nešto ne sećam se, tako nešto. Ovde ima i nešto drugo što ne mogu da prepoznam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Opšta slika logora, uslovi i izbeglice onako kako se vidi na tom snimku, da li je to tačna slika, tačan prikaz?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Prvih dana kako su pristizali bio je mali prostor, bilo je mnogo ljudi, ljudi su izgubili negde najbliže uz put i tako, bilo je gužve, mislim bilo je tako.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tamo je bilo na stotine hiljada ljudi u tim logorima, zar ne?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: U "Stenkovac 1 i 2" bilo je dosta ljudi, ja sad tačno broj ne znam koliko je bilo, ali bilo je dosta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Takođe smo na snimku videli i prisustvo pripadnika policije i makedonske vojske. Da li je tačno da su ti ljudi bili prisutni tamo u tim centrima i to tokom čitavog perioda?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Bila je prisutna policija, ja koliko se sećam, skoro od samog početka.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste govorili o različitim pričama pojedina, dakle od trenutka kad su bili u graničnom centru, pa do onog trenutka kada su bili prebačeni u "Stenkovac 1 i 2". U graničnom centru prvih nekoliko dana bili su prisutni i predstavnici policije i vojske, zar ne?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Iako se nismo usredsredili na to i to nije nešto šta bi trebalo da brine Pretresno veće, ali istina je da na isti način kao što je postojala napetost između Srba i Albanaca, ista takva napetost je postojala između Albanaca i Makedonaca, zar ne?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Pa ne znam i Makedonija je bila ta koja je prihvatila albanski narod, pružala mu pomoć i kasnije posebno, pružila je više nego što je ekonomski mogla, čak i danas ona pruža pomoć onom delu Roma koji su ostali u Makedoniji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kako bismo bili brzi, zamolio bih poslužitelja da stavi na grafoskop stranu 113, to je dokazni predmet 145, knjiga "Po naređenjima" (Under orders), radi se o rezimeu onih koji su sastavili ovu knjigu i tu stoji: "Nema nikakve sumnje da dolazak nekih 260.000 izbeglica sa Kosova prouzrokovalo dodatan pritisak na odnose između Makedonaca i etničkih Albanaca u Makedoniji. Politika Vlade da po malo prihvata izbeglice tokom proleća 1999. godine i povremena politika nasilja prema izbeglicama", molim da samo malo spustite stranu "da prihvate dodatne izbeglice, stvorila je, odnosno izazvalo je bes među makedonskim Albancima. Takođe, zajednička stvar koju su pokazali makedonski Albanci za svoje albanske komšije sa Kosova, samo su još doprinele da se pojačaju strahovi o otcepljenju među etničkim Makedoncima". Ja sam pročitao samo ovaj da bi se videla kompletna slika, ali moje pitanje vama je sledeće: na graničnom prelazu, dakle na samom graničnom prelazu, istina je da je postojala napetost između Makedonaca i Albanaca budući da su Albanci strahovali da neće da budu pušteni u Makedoniju, zar ne?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Ja mislim, a nije nikakav strah trebao da postoji, zato što Makedonci su prihvatili te ljude i pružali su im nesebičnu pomoć.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Granični centar, dakle imamo granični centar, imamo politiku da se pomalo puštaju ljudi, a zatim, takođe i prestanak, odnosno u jednim trenutku se zaustavilo puštanje izbeglica. To bi, naravno, izazvalo zabrinutost i uzbuđenje kod ljudi da li će im biti dozvoljeno da ostanu ili ne, to prihvatate, odnosno da li ste vi to tako doživeli?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Mi smo radili svoj posao, a ovo drugo, ja nisam dovoljno upoznat sa tim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste nam rekli razne stvari o tome šta su vam ljudi govorili, jednu verziju drugu verziju, ali ja mislim da vi ne možete da identifikujete nikog od tih ljudi sa kojima ste razgovarali, kako bih ja otišao i razgovorao sa tim osobama, zar ne? Dakle ne možete da identifikujete te ljude?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Pa to je bilo u prolazu, ja ne znam šta je bilo kasnije sa tim ljudima.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Najs, prekinuo bih vas samo za trenutak. Gospodine Babiću, vi ste nam rekli da su ljudi navodili različite razloge zbog čega su tamo: ili da beže od bombardovanja ili zato što su tvrdili da su bili napadnuti i to od strane pripadnika srpske policije. Recite nam gde su ti ljudi hteli da idu?

SVEDOK BABIĆ: Pa, oni su u početku govorili da žele samo da se sklone od bombi, a kasnije su tražili da idu dalje u Evropu (Europe), tranzit da bude samo preko Makedonije, da idu dalje. A neki su, mnogi su tražili da dođu u Makedoniju kod svojih rođaka, kod svojih prijatelja, rođaka i tako.

SUDIJA BONOMI: Izvinite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako ste vi u pravu, dakle vi i vaših dvojica kolega da je prva verzija bila da su ljudi hteli da izbegnu bombardovanje, a zatim da su nakon toga pružili drugu verziju, da su bili proterani, ja vam sugerišem nešto drugo: možda je prva verzija bila prouzrokovana time što su se susreli sa makedonskom vojskom i policijom, dakle u onom prvom prihvatnom centru i to u trenutku kada nisu bili sigurni da li će biti prihvaćeni od makedonske strane. Koji je vaš komentar na to?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Albanci su znali da će da budu prihvaćeni. Mi smo ih prihvatili i vojska i policija i sve službe. Crveni krst, videli su da nastojimo da im pomognemo.

TUŽILAC NAJS: Neću više da insistiram na tome.

SUDIJA ROBINSON: Pa mislim i da ne možete.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sa obzirom na vreme, hteo bih samo da kažem sledeće. Naravno, ja ću to pitanje da postavim svedoku, ali detalji o broju ljudi koji su ušli u Makedoniju, to možemo da nađemo na raznim mestima. Imamo, na primer, izveštaj Nil Rajta (Neil Wright) iz UNHCR–a (United Nations High Commissioner for Refugees), zatim takođe to imamo i u knjizi “Kako viđeno, tako rečeno” (As Seen, As Told), ali možda bismo mogli o tome da porazgovaramo sa ovim svedokom. Dakle molim knjigu “Kako viđeno, tako rečeno” strana 99. To je jedan deo dokaza koji je pred nama i koji, u stvari, sugerise da je kretanje prema Makedoniji bilo, odnosno negde oko 23. marta, da je bilo 16.000 ljudi, zatim 30. marta 25.000, zatim 31. marta 28.000, a onda se taj broj penje i to drastično 2. i 3. aprila. Dakle, to su samo brojke, brojke koje je pružila jedna organizacija. Recite mi, gospodine Babiću, da li vi imate bilo kakvog razloga da sumnjate u ove brojke?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam tačno, ne znam broj koliko je bilo, ne mogu da potvrdim to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ova Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija, ako te brojke saberete, to daje blizu 1.500.000. To su neverovatne cifre. Pogledajte koliko dana, sve po 116.000, svaki dan, od 3. aprila do 14. aprila, svakog dana ima preko 100.000 ...

SUDIJA BONONI: Gospodine Miloševiću, očigledno se radi o ukupnom broju na kraju.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, gospodine Miloševiću, mene zanima zbog čega je došlo do promene u stavu kod izbeglica, ali to bih hteo da saznam na osnovu dokaza, a ne na osnovu nagađanja. Ja ne želim da gospodin Milošević to komentariše, naravno on može da se osvrne na to u svojoj završnoj reči, ali ako postoje dokazi, bilo bi dobro da vidimo te dokaze koji objašnjavaju zašto je došlo do te promene u priči da se prvo beži od bombi, a onda od srpskog progona i nasilja.

TUŽILAC NAJS: Moj stav je veoma jasan i možda će ovo da pomogne optuženom u vezi sa nekim njegovim tvrdnjama, a radi se o tome kako sudovi rade. Ja mogu da iznesem određene mogućnosti koje mogu da izgledaju razumne. Dakle, to izvodim kao eventualnu mogućnost. A onda mogu da iznesem određene tvrdnje kada mislim da postoje razlozi za takve tvrdnje. Ako sagledamo prethodne svedoke koji su izneli dosta dokaza o određenim ljudima, kada smo mi razgovarali sa jednom od tih osoba, postojali su jasni razlozi zbog čega se to nije podudaralo sa tom pričom, odnosno radilo se o tome da je taj čovek bio zastrašen prisustvom predstavnika vlasti koji su stajali odmah tu iza prevodioca i onda sam ja to naveo kao jedan od razloga zbog čega su se takve stvari videle na video trakama. Što se tiče poslednja tri svedoka, ne postoje nikakvi ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Imam prigovor.

SUDIJA ROBINSON: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Uopšte se nije videlo na video trakama da bilo kakvi naoružani ljudi postoje.

TUŽILAC NAJS: Kada govorim, mislim da optuženi ne bi trebalo da me prekida.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, gospodin Najs je na nogama, kad on završi, onda možete uložiti prigovor.

TUŽILAC NAJS: Samo da vidim gde sam stao, inače ću morati da se vratim na sam početak, ali evo, imam tu transkript pred sobom da mi pomogne. Sa ovim svedocima nismo dobili nikakve detalje na osnovu kojih mogu da pošaljem nekoga ko će da razgovara sa ovim ljudima, prvo da bih utvrdio da li ovi svedoci govore istinu, a ako govore, koje je objašnjenje za tu priču. A kako stvari stoje, izgleda nikada neću dobiti bilo kakve identifikacione podatke, kako bi neko otišao i razgovarao sa tim ljudima.

SUDIJA ROBINSON: To smo već čuli. Morate da se bavite stvarima onako kako se razvijaju.

TUŽILAC NAJS: Da, ali vi ste mi postavili pitanje.

SUDIJA ROBINSON: Ne, ja sam samo hteo jedno objašnjenje. Rekao sam da ne želim komentar od gospodina Miloševića, a ne želim ni vaš komentar.

TUŽILAC NAJS: Nije da ja sad nešto ovde komentarišem, samo objašnjavam situaciju kako bi optuženi to shvatio. Istražujem mogućnost sa ovim svedokom. Dakle to je ono što sam ja rekao, a dalje od ovoga ja ne mogu.

SUDIJA ROBINSON: U redu, hvala vam. Gospodine Miloševiću koji je bio vaš prigovor?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodin Najs je objasnio da se na video snimku vidi da postoje naoružani ljudi, što je netačno, na video snimku se to ne vidi. A ja ću da vas podsetim da je čak i onaj šef kabineta Rugovin (Ibrahim Rugova), Merovci (Adnan Merovci), kad sam mu ovde pokazao njegov intervju, pa nije znao da odgovori, pa je došao posle dva meseca i ispričao istu priču, oni zaista nemaju mašte: kako su mu bili upereni "Kalašnjikovi" (Kalashnikov) u grudi, ali se nisu videli iza kamera. A ja sam ga onda pitao "pa što to niste

rekli pred ...

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam. Hvala vam, gospodine Miloševiću, hvala. Ne, samo sam nešto hteo da kažem gospodinu Najsu. Gospodine Najs, ovo pitanje da su CNN i BBC inscenirali te događaje je veoma ozbiljna optužba. Gospodin Milošević je objasnio zašto on smatra da su ovi dokazi relevantni za optužnicu. I sad nezavisno od toga da li vi to prihvatate ili ne, mislim da je to nešto šta bi trebalo da se u dodatnom izvođenju dokaza reši, tako da se ovim organizacijama pruži prilika da odgovore na ove ozbiljne optužbe.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ako je to stav Suda, ja ću to da poslušam, ali bih samo hteo da stavim ovu primedbu. Senzacionalizam u vestima je irelevantan za ovu optužnicu. Ja nemam nikakvu zajedničku stvar za koju bih se zalagao zajedno sa CNN-om, i BBC-jem, ali iz kurtoazije ću njima uputiti ove informacije. Ono šta je relevantno, po mom mišljenju nije ono kako su neki incidenti prikazani na CNN-u ili BBC-u, nego koji su bili pravi razlozi, koje su razloge izbeglice navodile za napuštanje Kosova.

SUDIJA ROBINSON: To je na vama, gospodine Najs.

SUDIJA BONOMI: Ali ako neki mediji pokušavaju da ohrabre određeni način ponašanja, onda to umanjuje snagu onoga šta vi hoćete da dokažete.

TUŽILAC NAJS: Samo ako to može da se dokaže na taj način da su oni, dakle, diskreditovali same svedoke.

SUDIJA ROBINSON: Vi svakako trebate to njima da prenesete.

TUŽILAC NAJS: Da. Veza između senzacionalizma u vestima, ako je do toga došlo i diskreditovanja svedočenja svedoka koji su bilo pozvani ovde ili sa kojima su razgovarale druge agencije ili organizacije je, po mom mišljenju, nepostojeća ili svakako ne preterano snažna,

ne može baš preterano da se dokaže, ali u svakom slučaju ja ću to da prenesem BBC-u i CNN-u i videćemo šta će oni da urade. Možda ćemo kasnije moći da izvedemo dokaze vezane za taj problem.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, da li imate bilo kakvih dodatnih pitanja vezano za stvari koje su pokrenute u unakrsnom ispitivanju? Ne radi se, dakle, ponovo o glavnom ispitivanju i molim vas nemojte da postavljate sugestivna pitanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Imam samo jedno pitanje, ali prethodno hoću da kažem radi zapisnika, vi ste lično, gospodine Robinson, vi lično, ovde utvrdili, vraćajući nekoliko puta snimak koji je prikazao gospodin Najs, kako je BBC falsifikovao čak i ono šta sam ja rekao u prevodu koji su dali. Prema tome, to su ti isti motivi koje gospodin Najs ne može da otkrije. Ako se oni usuđuju da budu toliko drski da pogrešno prenose ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ja sam već ovu svar rešio na način koji sam smatrao prikladnim, molim vas da nastavite sa svojim dodatnim ispitivanjem.

DODATNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Babiću, gospodine Najs vam je pročitao iz neke knjige, nije ni važan naslov knjige, mislim da je pomenuo da je to knjiga "Po naređenjima" kako je makedonska Vlada vodila ...

SUDIJA ROBINSON: Radi se o knjizi "Kako viđeno, tako rečeno".

TUŽILAC NAJS: Ne, ne, radi se o knjizi "Po naređenjima".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da je makedonska Vlada povremeno vodila politiku nasilja prema albanskim izbeglicama. Da li ste

vi kao građanin i državljanin Makedonije i kao službenik, zdravstveni, na granici na bilo kakav način imali svest o tome da vaša država vodi politiku nasilja prema albanskim izbeglicama?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: To uopšte nije tačno. Makedonska policija i svi što smo tamo radili, posebno zdravstveni radnici, humanitarci, Crveni krst i svi, nikakvog nasilja nije bilo, to nije tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Drugo, čuli smo u onome šta nije prevedeno, kako reporter kaže kako je te noći u kampu umrlo osam ljudi. Da li bi to moglo da se desi da vi to ne znate, jer vi ste tu na licu mesta?

SVEDOK BABIĆ – ODGOVOR: To nije moglo da se desi, samo je jedan pacijent, ja koliko znam, tačno 25. maja, znači jedan dan pre odlaska je umro, međutim on je bio i teško bolestan. Samo znam za jednog pacijenta. Ovo drugo nije moglo da se desi, a mi da ne znamo za to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hvala, nemam više pitanja.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodine Miloševiću. Gospodine Babiću ovim se završava vaše svedočenje. Hvala vam što ste svedočili, sada možete da napustite sudnicu. Vaš sledeći svedok, gospodine Miloševiću?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Moj sledeći svedok je Ditmar Hartvig (Dietmar Hartwig).

TUŽILAC NAJS: Dok se uvodi svedok, da iskoristimo svaku sekundu koja nam je na raspolaganju, možda bi bilo dobro imati na umu da pitanja koja pokreće ovaj optuženi preko ovih svedoka nisu nešto o čemu je on ispitivao svedoke Tužilaštva koji su bili u logorima. Jedan izvor materijala kojima bih ja mogao da pojačam naš stav vezano za to šta se dogodilo u tim logorima je preko tih svedoka. I ako mogu da pronađem informacije koje ću onda da vam predstavim u skladu sa Pravilom 92bis ili u nekom drugom obliku, u svakom slučaju

pokušati to da uradimo što je moguće pre, mada za to uvek treba određeno vreme.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodine Najš.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, dok čekamo svedoka ja bih vas zamolio da imate u vidu činjenicu da je ovo već drugi svedok Nemač koji je sticajem okolnosti prinuđen da svedoči na engleskom jeziku, iako je svedok tražio da ima nemačkog prevodioca. To je bio slučaj i sa jednim prethodnim svedokom. Objašnjenje je da nema kabina za nemačko prevođenje. Ovaj svedok govori engleski, ali treba da imate u vidu da je njemu lakše da svedoči na nemačkom. To neće onemogućiti njegovo svedočenje, neće ga ni usporiti, ali želim jednostavno da skrenem na to pažnju, da se to ne bi dešavalo ubuduće. Izvinjavam se, sad sam čuo da su dobili, sad sam dobio obaveštenje da su dobili, jer juče je bilo objašnjenje da ne mogu da obezbede nemačkog prevodioca. Inače ne bih pokretao, naravno, to pitanje.

SUDIJA ROBINSON: Molim svedoka da pročita svečanu izjavu.

SVEDOK HARTVIG: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, sedite. Gospodine Miloševiću, možete da počnete.

GLAVNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Robinson. Dobar dan, gospodine Hartvig. Molim vas da kažete gde ste i kada rođeni?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Ja sam rođen 28. marta 1939. godine u gradu koji je danas u Poljskoj (Poland). 11. maja 1947.

godine smo proterani i morali smo da se preselimo. Selili smo se po raznim mestima. Školovanje sam završio ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Hartvig, možete slobodno da svedočite i na nemačkom jeziku.

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: U redu, onda ću da svedočim na nemačkom. Rođen sam 28. marta 1939. godine u gradu koji je sada deo Poljske. Početkom 1947. godine proterani smo iz svoje domovine.

SUDIJA ROBINSON: Molim vas da sa njim obradite samo one delove biografije koji su relevantni, tako da možete da krenete dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Hartvig, čiji ste vi državljanin?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Ja sam Nemač, državljanin Nemačke (Germany).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači rođeni ste Nemač i državljanin Nemačke. Da li sam ja to dobro razumeo?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta ste po profesiji?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: 33 godine sam služio u nemačkoj vojsci, bio sam poručnik.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Osim toga, znači osim toga što ste proveli 33 godine u činu koji ste rekli, na kojim ste dužnostima bili?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Koristila se u integrisanom području na državnom nivou.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja nisam razmeo, nisam razumeo odgovor.

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Služio sam kao štabni oficir u svojoj državi, a takođe sam bio i na komandnim dužnostima, između ostalog sam gotovo 10 godina služio u različitim zajedničkim službama u NATO.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala vam, gospodine Hartvig, nije bilo prevedeno, bio je preveden samo jedan delić rečenice, tako da nije moglo da se razume šta ste odgovorili. Molim vas, recite mi u kom periodu ste boravili na prostorima bivše Jugoslavije? Periodu ili periodima na prostorima bivše Jugoslavije.

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Prvi put kad sam boravio u bivšoj Jugoslaviji bio je otprilike negde između oktobra 1995. godine do marta 1996. godine, to je bilo u okviru Međunarodne konferencije za bivšu Jugoslaviju (International Conference on the Former Yugoslavia) gde sam vršio posmatračke dužnosti. Moj drugi zadatak bio je u okviru Ujedinjenih nacija (United Nations), kao deo nastojanja da se Istočna Slavonija vrati pod okrilje Hrvatske. To je bilo od maja 1996. godine do januara 1998. godine, a od jula 1998. godine do kraja oktobra, početka novembra, učestvovao sam kao evropski posmatrač u Bosni, u njihovoj misiji u Bosni, a odatle sam se uputio na Kosovo gde sam boravio do 19. marta 1999. godine kada smo evakuisani u Skoplje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Hartvig, ako sam vas dobro razumeo, vi ste od novembra 1998. godine, pa do dana evakuacije u Skoplje 19. marta, bili na Kosovu i Metohiji?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Da, tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Hartvig, prema ovim podacima, vi ste bili na čelu Regionalne kancelarije Posmatračke misije Evropske unije (EUMM, European Union Monitoring Mission) za Kosovo i Metohiju. Da li je to tačno?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Da, to je tačno, ja sam bio šef Regionalne kancelarije Posmatračke misije Evropske unije u Prištini

(Prishtine).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Taj vaš regionalni, regionalna kancelarija posmatračke misije je imala u svojoj nadležnosti celokupnu teritoriju Kosova i Metohije. Je li to tačno ili ne?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Da, to je tačno i takođe imao sam timove u Mitrovici (Mitrovice), u Prizrenu (Prizren), u Orahovcu (Rahovec) i u Peći (Peje).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala na tom dodatnom objašnjenju, gospodine Hartvig, ali ja sam hteo pre svega da ustanovim, vi ste bili šef posmatrača Evropske unije (European Union) za Kosovo i Metohiju?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: U okviru te misije, ja sam bio direktor kancelarije, kao osobu odgovorna za region Kosova.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Hartvig. Da li ste, vi ste ... U kom periodu ste vi bili na čelu misije Evropske unije regionalnih ... Odnosno na čelu misije posmatrača Evropske unije za Kosovo i Metohiju? U kom ste tačno periodu bili na čelu te misije?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Ja sam bio šef te kancelarije službeno od 1. januara 1999. godine, do dana kada su me evakuisali, pre toga sam proveo oko pet nedelja u Prištini gde sam prošao inicijalnu obuku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Hartvig, da bi svima bilo jasno, vi ste, u stvari, postali šef posmatrača 1. januara, onog dana kada je vaša zemlja, Nemačka, postala predsedavajući Evropske unije, dakle vaša zemlja od 1. januara 1999. godine predse-dava Evropskom unijom, a vi postajete šef evropskih posmatrača za Kosovo i Metohiju. Jesam li ja to tačno konstatovao?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Maločas ste pomenuli da ste nekoliko nedelja ranije došli radi pripreme na Kosovo i Metohiju. Dakle pre preuzimanja dužnosti šefa kancelarije Posmatračke misije

Evropske unije. Recite koliko je dugo trajao taj pripremni period i u čemu se sastojala priprema, odnosno u čemu su se sastojale vaše pripreme?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Onaj pripremni period je trajao pet nedelja i uglavnom sam se bavio time da pronađem vezu sa misijom do tog vremena, dakle da se povežem sa njima, da saznam šta se događa, da dobijem informacije, dakle da dobijem sve te informacije, osnovne informacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Iz ovoga šta ste rekli, vaše sedište bilo je u Prištini, a imali ste nekoliko regionalnih centara koji su vama referisali. I to je u najprostijim rečima organizacija kako ste funkcionisali. Da li je tako?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Timovi su zapravo bili kao neke spoljne kancelarije, ispostave ove glavne kancelarije i svaki tim je trebao svakodnevno Regionalnoj kancelariji da podnosi izveštaj. I ti izveštaji, odnosno glavne informacije su se dobijale iz tog izveštaja i onda se na osnovu njih stvarala opšta slika.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovo samo da razjasnim, pošto ste rekli trebalo je da podnose izveštaj. Oni su imali, shvatam, obavezu da vam dnevno podnose izveštaje o svojim zapažanjima posmatračkim. Da li su oni to i činili? Da li ste vi svakodnevno dobijali izveštaje od svojih regionalnih timova?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Ja sam redovno primao izveštaje, ali ako nije bilo nečega važnoga u tim izveštajima, onda sam to zemarivao. Ako, dakle, nije bilo nečega, ako nije bilo ništa o čemu bi trebalo da se izvesti, ja bih onda u svoj izveštaj stavio "nema ništa o čemu treba da se izvesti" i to je, samo po sebi, predstavljalo izveštaj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Hartvig. Recite mi, molim vas, da li ste pored ovog svakodnevnog dobijanja izveštaja od posmatračkih timova sa terena, da li ste, dakle i pored toga i sami povremeno putovali po Kosovu i Metohiji i vršili nekakav lični uvid u stanje na terenu?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Da, svaki dan sam praktično putovao na obe strane i na albansku stranu i na jugoslovensku, odnosno srpsku stranu. Susretao sam se sa ljudima koji su na ovaj ili onaj način bili uključeni u donošenje političkih odluka, koji su, dakle, bili u situaciji da donose odluke. Ja sam pokušavao na osnovu svih tih informacija da stvorim jednu uravnoteženu sliku, odnosno mišljenje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste i u toku onog pripremnog perioda, dakle ovo se odnosilo na vreme kad ste vi bili šef od 1. januara, da li ste i tokom pripremnog perioda, od novembra pa do 1. januara kad ste postali šef misije, imali uvid u dnevne i druge izveštaja koji su stizali sa terena i rad posmatračkih timova?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: U periodu pre nego što sam preuzeo svoje dužnosti takođe sam morao da čitam te izveštaje i takođe sam raspravljao o tim posetama, odnosno obilascima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A takođe ste i putovali?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Putovao sam po celoj regiji, rekao bih da sam više vremena proveo izvan kancelarije, nego u samoj kancelariji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite, gospodine Hartvig, šta je bio mandat posmatrača, odnosno čitave misije vaše?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Pa naš zadatak je bio da razmotrimo političke, ekonomske, verske aspekte Kosova i da to pratimo i da utvrdimo gde je fokus svega toga i da o tome podnosimo izveštaje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je taj mandat, ta vaša misija inače imala onu skraćenicu EUMM i kao takva je poznata. Je li tako?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je taj mandat nepristrasnih posmatrača podrazumevao kontakt sa svim stranama?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Koliko ja mogu to da procenim,

ja sam imao lične kontakte sa svim glavnim ljudima, lično sa svim glavnim stranama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: K? su bili ti sa kojima ste kontaktirali na tim glavnim stranama, kako vi lično, kad kažem "vi", mislim na vas lično, a i na vaše posmatrače, naravno?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Ja lično sam razgovorao sa Albancima, sa Rugovom (Ibrahim Rugova), razgovarao sam sa potpredsednikom nezavisnog Kosova, na žalost ne sećam se njegovog imena, takođe sam razgovarao sa profesorom Keljmendijem (Kelmendi), rektorom albanskog Univerziteta, takođe sam razgovarao sa doktorom Jakupijem (Jakupi) o pravnim implikacijama nezavisnosti, razgovorao sam i sa glavnim urednikom, izdavačem jednog kosovskog lista i takođe sa osobom iz lista "Koha Ditore" (Koha Ditore) i takođe sam razgovarao sa komandantima OVK-a čijih imena ne mogu da se setim. Na primer, bilo je komandanata na nivou brigada, a nekoliko puta sam pokušao da se sastanem sa komandantom koji se zvao Drini (Drini). Sam sam sa svojim prevodiocem obilazio razna mesta, međutim nikad nisam održao nikakav sastanak sa srpskom stranom. Imao sam jedan kontakt sa generalom Lončarom koji je bio oficir za vezu sa Kosovskom verifikacionom misijom (OSCE Kosovo Verification Mission) i sa šefom snaga bezbednosti, generalom Lovrićem. Takođe sam razgovarao sa šefom suda u Prištini ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pretpostavljam da ste rekli, ne Lovrić, Lukić, ali je ...

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Da, radilo se o gospodinu Lukiću.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću sada ćemo da napravimo pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Hartvig, otišli smo na pauzu kada ste vi nabrajali sa kim ste se sve sretali i na jednoj i na drugoj strani. Da li imate još nešto da dodate sa kim ste se sve sretali?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Mislim da sam spomenuo predstavnike sa albanske strane i sve što se tiče srpske strane. Razgovarao sam sa predsednikom Udruženja nestalih i kidnapovanih na Kosovu i Metohiji, zatim sa šefom Tribunala u Prištini i sa još nekim drugim osobama čijih funkcija i imena se ne sećam, a takođe sam razgovarao i sa vladikom Artemijem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kada kažete "Tribunal" u Prištini, mislite na Okružni sud u Prištini?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Pa, pretpostavljam da se radilo o Okružnom sudu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala vam. Gospodine Hartvig, da li je zadatak posmatračkih timova sa terena bio da saznaju što više i da svojim izveštajima iznesu tačno ono šta su videli i čuli na terenu?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi, molim vas, koliko ste često vi u Regionalnoj kancelariji u Prištini sačinjavali izveštaje i slali ih štabu Posmatračke misije Evropske unije u Sarajevu?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Svakog dana timovi su sastavljali izveštaje, a Regionalna kancelarija je takođe slala dnevni izveštaj Sarajevu koji se sastojao od raznih izveštaja koji se sačinili timovi, a takođe su se tu nalazile i moje primedbe i informacije. Osim toga, u Sarajevo smo slali takođe i nedeljni izveštaj. U nekim prilikama smo slali i posebne izveštaje.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, molim vas da čujemo nešto o izveštajima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nisam razumeo šta ste rekli, gospodine Robinson.

SUDIJA ROBINSON: Mislim da ste postavili dovoljno osnova. Mogli bismo sada da čujemo šta se nalazilo u tim izveštajima, o čemu se izveštavalo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Samo još neke stvari da raščistimo. Da li ste izveštaje pisali vi lično?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Da, ja sam lično pisao nedeljni izveštaj, a što se tiče same procedure, ja bih obično pisao na svom lap-topu, a onda bih konačnu verziju izveštaja prebacio na kompjuter u kancelariji, a onda bi se to prosledilo glavnom štabu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste sačuvali neke od izveštaja ili nacрте tih izveštja koje ste radili na vašem kompjuteru?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Da, sačuvao sam neke od nacрте.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste sačuvali sve izveštaje ili samo neke?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Mislim da sam sačuvao većinu radnih verzija, ali zbog vremena to sam prebacivao na kompjuter u kancelariji, ali pretpostavljam da većinu ipak jesam zadržao u svom laptopu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite, gospodine Hartvig, kakav je bio opšti utisak i opšte prihvaćena slika u zapadnoj javnosti sa kojom ste vi komunicirali o stanju na Kosovu i Metohiji?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: U jednom trenutku sam primetio da postoji određena kontradikcija između slike koja se prikazuje i onoga šta se dešavalo u realnosti. Te utiske su mi potvrdili razni sagovornici sa kojima sam razgovorao, a takođe sam to potvrdio i na osnovu svojih ličnih opservacija. U našim izveštajima, odnosno u mom izveštaju mi smo se koncentrisali na činjenice i podatke koje

smo dobijali od timova, a ja sam sve to zajedno koristio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kažete da je bilo razlike između onoga šta ste vi videli i slike koja se stvarala? Da li možete detaljnije da objasnite u čemu se sastojala ta razlika?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Na primer, prilikom telefonskih razgovora i u raznim pismima koje sam dobijao, mene su obavestavali o raznim situacijama, o tome kako se radi o jednom užasnom svetu, kako Srbi ubijaju sve živo, međutim to se nije dešavalo na području gde sam ja bio stacioniran. Ja nisam video ništa slično tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li se to činjenično stanje o kome su izveštavali vaši posmatrački timovi i o kojima ste se i vi sami mogli direktno da uverite, da li je to odgovaralo toj opšteprihvaćenoj slici na zapadu ili se razlikovalo od te slike?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Što se mene tiče, najupečatljivija slika je bila nakon povratka u Nemačku kada sam u medijima pročitao kakva je slika na Kosovu, a to nije imalo nikakve veze sa stvarnošću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kakva je slika predstavljena, ta koju ste videli i koja nije imala nikakve veze sa stvarnošću?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Uglavnom se radilo o tome da su događaji vađeni iz konteksta, a izveštavanje je uglavnom bilo jednostrano. Uvek se radilo o tome da postoji jedna žrtva i jedan zločinac.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ko je bio žrtva, a ko je bio zločinac?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Što se tiče žrtava, to su uglavnom bili Albanci, a počinioci zločina su bili Srbi. Odnosno Srbi su smatrani za zločince.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je to odgovaralo stvarnosti koju ste vi videli na Kosovu i Metohiji?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Ne, ja to nisam video na taj način,

niti sam ja to lično video, niti se to odražavalo u izveštajima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa da li imate objašnjenje kako je onda dolazilo do te slike koja nije bila tačna?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Ne, nemam objašnjenje za to. Mogu samo da nagađam, ali ne želim da nagađam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro da li se ta manipulacija odvijala samo na zapadu ili su je i albanski mediji lansirali u pogledu te slike koja je stvarana u javnosti?

TUŽILAC NAJS: Sugestivno pitanje, a svedok je već odgovorio na uopšteno pitanje.

SUDIJA ROBINSON: Morate da postavite pitanje na drugi način, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Hartvig, da li ja dobro razumem da se ovde radi o tome da se manipulisalo javnim mnjenjem? Jednostavno da ili ne.

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Pa, postojala je upečatljiva razlika između onoga šta je postojalo kao slika događaja i relanosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A koji je list na albanskom jeziku, ovo je sada bilo reči o zapadnim, koji je list na albanskom jeziku koristila vaša misija da bi mogla da se obavesti o tome kakva se obaveštavanja daju i da biste mogli da upoređujete sa onim šta ste vi stvarno videli?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: "Koha Ditore", zatim jedno vreme postojala je i albanska verzija novina koje su se zvale "Tajms" (Times), osim toga, svako jutro smo i sa srpske i sa albanske strane faksom dobijali određene informacije. Ne sećam se o kojoj se novinskoj agenciji radilo. Ali što se tiče albanske strane, uglavnom smo dobijali izveštaje od "Koha Ditore" i od "Tajmsa", a takođe i putem informacija koje su stizale faksom, a sa srpske strane smo takođe

dobijali i informacije iz Informativnog centra i ovo šta sam već rekao, putem faksa.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I kakvo je bilo izveštavanje “Koha Ditore”?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: “Koha Ditore” je, što se tiče izveštavanja, bila albanski orijentisana novina i ne može se pretpostaviti da se radilo o nepristrasnim novinama. Očigledno je bilo da oni idu u prilog Albancima, a da su protiv srpske Vlade, administracije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste vi mogli redovno da kupujete list “Koha Ditore” za vreme dok ste bili na Kosovu u Prištini?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Kada sam preuzeo dužnost od svog prethodnika, mislim da je on tražio od vozača da svaki dan kupuje novine i da ih donosi u kancelariju. Zbog toga smo, u stvari, dobijali novine onog dana kada bi izašle.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste mogli svu štampu normalno da kupujete na ulicama Prištine, tamo gde ste bili?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Ne znam da li su sve novine mogle da se kupe. Ako sam hteo, na primer, da kupim “Njuzvik” (Newsweek), onda bih od nekog zatražio da to kupi u gradu, pa bih onda i dobio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Hartvig, da li vam je poznata aktivnost nevladinih organizacija ili bilo kakvih drugih organizacionih oblika koji su na neki način emitovali iskrivljenu sliku o događajima na Kosovu?

TUŽILAC NAJS: Sugestivno pitanje.

SUDIJA ROBINSON: Ne slažem se budući da je svedok već rekao da je, po njegovom mišljenju, slika bila nerealna, iskrivljena. Da, odgovorite na pitanje, molim vas.

SVEDOK HARTVIG: Mislim da su svi koji su upoznati sa nevladinim organizacijama, da i oni svi znaju da su deo politike. Ovo nije kritika koju ja upućujem, radi se jednostavno o njihovom postojanju, onako kako jeste, inače ne bi mogle da rade svoj posao. Ja mislim da su oni na pošten način pokušavali jednima da pomognu, a drugi su pokušavali da iskoriste tu situaciju. Sećam se jednog slučaja, možda se ne radi o tipičnom slučaju, ali to je bilo negde otprilike oko 8. marta ili u tom vremenskom periodu kada sam čuo na radiju da su Srbi napali tri sela koja su se nalazila u blizini makedonske granice i da 4.000 izbeglica čeka da pređe granični prelaz kod Đenerala Jankovića, a pukim slučajem jedan od članova mog tima je bio tamo na tom području i onda sam ja tražio radio vezom od njega da ode tamo na lice mesta i proveriti kakva je situacija i onda su mu oni tamo rekli da je bilo 300 do 400 ljudi, za razliku od izveštaja nevladine organizacije koja je spominjala cifru od 4.000 izbeglica. Možda se radilo o grešci, ali, svejedno, moglo je da se vidi kako su se sve brojke povećavale, kako bi se izazvala određena reakcija kod ljudi i veća fleksibilnost.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A, gospodine Hartvig, pomenuli ste da su i tri sela napadnuta i ako sam vas dobro razumeo, uništena ili zapaljena. Da li je vaš posmatrač proverio i tu činjenicu?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Koliko se ja sećam, radilo se o selu Kotlina (Kotline) i Ivaje (Ivaje), to sam čuo na radiju. Otišao sam pravo do svojih kola, odvezero sam se tamo budući da sam se nalazio u jednom drugom selu Ivaja, a na radiju su rekli da su sela zapaljena. Tek dva sata kasnije sam stigao do Ivaje i video sam tamo jedan mali požar. To je bilo jedino šta sam video. Selo je bilo napušteno, nije bilo ljudi, ali selo nije izgledalo kao da je razrušeno. To se inače dešavalo tokom pauze za ručak. Onda sam nekoliko dana kasnije zatražio od članova timova da se vrate na to mesto i nekoliko dana kasnije dobio sam izveštaj u kome je otprilike stajalo da sela nisu bila razorena, ali da su kuće provaljene, da su delimično bile opljačkane, a da je bilo nekih požara u Ivaji. Ivaja je bilo selo koje jeste bilo

razoreno, međutim ona druga dva sela nisu bila razorena, samo su kuće bile opljačkane. Ograde su bile uništene i neki nameštaj, to je ono šta je pisalo u izveštaju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li se sećate neke situacije koja je kod vas probudila ili potvrdila sumnju u istinitost onoga šta se dešavalo na Kosovu i Metohiji u vezi sa ovom opšteprihvaćenom slikom, kao što je, na primer, bio događaj u selu Rogovo (Rogove). Da li se sećate toga? Pitam vas zato što sam u nekim evropskim dokumentima video da su evropski posmatrači tamo bili na licu mesta. Jednostavno, ako se sećate, ako se ne sećate, reći ćete ne sećam se i gotovo.

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Pa znam za Rogovo, znam za samo nekoliko detalja. Ne znam da li je moj tim prvi stigao tamo. Sećam se samo da sam prvi primio izveštaj u kom je stajalo da je nađeno 25 leševa i da su neki od njih bili u maskirnim uniformama OVK. Znam da je posle toga sprovedena istraga, ali, koliko ja znam, nije bilo nekog posebnog rezultata, tako da ja ne znam šta se na kraju dogodilo, šta je bio taj krajnji rezultat.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li ste lično imali priliku da proverite one medijske tvrdnje o postojanju nekakvog koncentracionog logora za Albance na stadionu u Prištini?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Ja zapravo nisam bio toliko svestan opšte reakcije u medijima. Početkom marta proveo sam svako veče u toj regiji i u tom periodu je u našu kancelariju provaljeno i ukradena mi je kamera i moji filmovi. Od jednog novinara sam saznao da se takva ukradena roba ponekad prodaje u malim dućanima u blizini stadiona i svake večeri bih pola sata ili 15 minuta proveo tamo i malo sam gledao naokolo i pokušavao sam da pronađem svoju kameru, odnosno foto aparat, ali nisam uspeo da pronađem. Ali nisam ništa video na stadionu da bi se bilo šta neobično ili nezakonito događalo unutar samog stadiona.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li su vam bile poznate vesti o tome kako se govori da tamo postoji neki koncentracioni logor za Albance?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Pa, to jesam čuo i to me dosta brinulo. Nisam siguran da li se to videlo na televiziji i da li sam to čuo na radiju i da li sam to pročitao, ali znam da se to spominjalo.

SUDIJA KVON: Oprostite, gospodine Miloševiću. Ako mogu da se vratim na incident u selu Rogovo. Gospodine Hartvig, spomenuli ste da se tamo nalazilo 25 leševa muškaraca. Neki od njih su bili u maskirnim uniformama OVK. Ono šta mene zanima, to su maskirne uniforme OVK. Kako su one izgledale i kako vi znate da se radilo baš o maskirnim uniformama OVK?

SVEDOK HARTVIG: Pa, dok sam putovao po Kosovu često su me zaustavljali na kontrolnim punktovima OVK i razgovarao sam sa komandantima OVK. Postojale su dve vrste uniformi. Kao prvo, bila je tu maskirna uniforma, u ovom času ne bih mogao da vam opišem tačno kako je ona izgledala zato što takve uniforme po celom svetu izgledaju dosta slično, a jedan drugi element OVK, ti ljudi su nosili crne uniforme koje nisu imale nikakav uzorak: po celom svetu se koriste maskirne uniforme, ali ovo, dakle to nisu neophodno bili ljudi pripadnici OVK, ali se radilo o maskirnim uniformama koje su bile slične onima koje su nosili pripadnici OVK.

SUDIJA KVON: Ali, svakao su oni bili u uniformama, a ne u običnoj civilnoj odeći?

SVEDOK HARTVIG: Da.

SUDIJA KVON: Hvala, molim vas da nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Hartvig, da li ste se obraćali i ako jeste, kome sa zahtevom za objašnjenje kako dolazi do tih krupnih razlika između onoga šta vi vidite na terenu i onoga šta

pišu mediji i, uopšte, zvanične verzije na zapadu?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Mislim da je ovo pitanje postavljeno i ne samo jednom, ali nikad nisam dobio odgovor na to pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste, ja vam se izvinjavam, pošto mi nije baš do kraja jasan prevod, jeste vi postavljali to pitanje, jer prevedeno je neutralno? Ovo pitanje je bilo postavljeno?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Da i postavio sam to pitanje i svom nadređenom, kako je do toga došlo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste, dakle, uputili centru, vaš nadređeni je bio glavni štab u Sarajevu, je li tako?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Da. U Sarajevu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I šta je bilo vaše pitanje? Šta je bilo vaše pitanje štabu u Sarajevu?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Ne mogu da se setim baš tačne formulacije pitanja, ali ja sam svakako zatražio objašnjenje odakle ta kontradikcija između stvarnosti i načina na koji se stvari opisuju i naprosto sam tražio objašnjenje za tu razliku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I vi niste na to dobili odgovor, koliko sam razumeo iz ovoga što ste rekli?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Da, tako je. Nisam dobio nikakav odgovor.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Hartvig, ovde u dokaznim predmetima imamo prvo nekoliko tekstova koje bih ja želeo da vas zamolim da identifikujete, a onda da se pozabavimo njihovom sadržinom. Molim vas pogledajte tabulator 1. Da li ste uspeli da pronađete?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je to vaš tekst?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: To je moj tekst.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas da kažete kada ste vi ovaj tekst napisali?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Verovatno sam to napisao odmah pošto sam se vratio iz Nemačke. U suštini se radilo o tome da je razvoj događaja na Kosovu i ono šta je usledilo posle, da me je to nateralo da to stavim na papir, da dam jednu moju ličnu procenu, moj utisak i informacije. Drugim rečima, radilo se o jednom dokumentu koji sam ja napisao kao podsetnik o onome šta sam u to vreme video.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I taj ste podsetnik napisali, ako ja mogu da razumem, pre kraja juna 1999. godine?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne pre tog vremena, je li tako, gospodine Hartvig?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Pre kog datuma?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pre kraja juna 1999. godine?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: U tom periodu, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sad bih vas zamolio da pređemo ovaj dokument koji, dakle vaša lična zapažanja. U tački 1 vi govorite šta se događalo između početka januara i 19. marta 1999. godine, odnosno, koliko vidim, vi ovde govorite šta se događalo u čitavom periodu vremena u kome ste bili na čelu Posmatračke misije Evropske unije na Kosovu i Metohiji. Da li je to tačno?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I sad kaže: "Od početka godine sve je veći broj napada iz zaseda protiv snaga bezbednosti Jugoslavije, sa tromblonskim minama, ručnim raketnim bacačima i minobacačima protiv policijskih stanica i policajaca, a kasnije i protiv Vojske Jugoslavije. U mnogim slučajevima jugoslovenski policajci su bili ubijeni ili često teško ranjeni, a i otimani". Da li je to proizlazilo

iz izveštaja koji ste dobijali i vašeg uvida na terenu? Kad ste napravili ovu konstataciju?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Cela ova izjava nije bila zasnovana na nekim pretpostavkama ili stvarima koje bi mi neko došapnuo, nego sam se ja zasnivao na informacijama koje sam dobijao od timova i svakako na razgovorima tokom kojih sam dobijao kontekst događaja, ali ono šta je opisano, ono šta je kao glavna informacija, to je bilo dobijeno iz službenih dokumenata ili poluslužbenih dokumenata koji su mogli da se provere.

SUDIJA ROBINSON: Nisam sasvim siguran da sam shvatio kada ste napisali ovaj izveštaj. U odgovoru na pitanje gospodina Miloševićeva rekli ste da je to bilo pre juna 1999. godine. Da li možete da nam date malo precizniji vremenski okvir?

SVEDOK HARTVIG: Na žalost ne mogu da vam dam tačniji datum, radilo se verovatno o periodu odmah posle vremena kada sam počeo da pišem izveštaj i žao mi je što ne mogu drukčije to da objasnim.

SUDIJA ROBINSON: Dakle to se zasnivalo na informacijama koje ste vi dobili?

SVEDOK HARTVIG: Da.

SUDIJA ROBINSON: A kada ste dobijali te informacije?

SVEDOK HARTVIG: Informacije recimo o napadima na policijske stanice i informacije o napadima na pojedince, te informacije bih dobio, u roku od 24 sata one bi bile na mom stolu.

SUDIJA ROBINSON: I onda ste vi napisali taj izveštaj i u pisanju tih izveštaja ste se koristili tim informacijama?

SVEDOK HARTVIG: Da, svakako, zato što je to tada bilo još sveže u mom pamćenju i to sam koristio za pisanje mojih nedeljnih izveštaja i ako je bilo sreće, mogao sam da vodim ... Zapravo, na svu sreću sam vodio dnevnik u to vreme.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, izvolite.

SUDIJA KVON: Gospodine Hartvig, vi ste pisali ovaj članak na svom kompjuteru, koristili ste program za obradu teksta i tu datoteku ste imali u svom lap-topu. Možete li da nam kažete kada je ovaj dokument odštampan, ovaj konkretan dokument?

SVEDOK HARTVIG: Ne mogu to da kažem, moguće da je odštampan puno kasnije. Moguće ja da sam to odštampao u vreme nakon što su od mene tražili da dođem u Hag (The Hague).

SUDIJA KVON: Hvala.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, hteo bih samo da ukažem na činjenicu da se ovi izveštaji zasnivaju na zvaničnoj ili poluzvaničnoj dokumentaciji koja može da se proveri. Što se tiče dokumenata iz nje-gove misije, materijali koje bi on trebalo da donese sa sobom, ako je on doneo te dokumente sa sobom, onda ću ja imati priliku da ih pogledam i onda ću moći da se time pozabavim na potpuniji način u unakrsnom ispitivanju. Ako ih nije doneo sa sobom, onda moram da kažem Sudu da te materijale nemam i u skladu sa onim ograničenjima koje smo mi već prekršili, ali samo za one svrhe koje se tiču Pravila 68 na koje optuženi ima pravo, dakle za sve druge to ne važi. Ako ovaj svedok kaže da on kao visoki predstavnik u svojoj misiji nije doneo te materijale, ja ću onda da imam veliki problem.

SUDIJA ROBINSON: Da, gospodin Najs, čuli smo šta imate da kažete. Gospodine Miloševiću, molim vas da nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo u vezi sa ovim, još jedno

razjašnjenje, gospodine Hartvig. Kako je došlo do uništenja dela vaše dokumentacije u Prištini?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Imao sam malu zbirku mojih ličnih beleški koje sam vodio i sredinom marta sam otišao sa tog područja i u tom periodu su neki od mojih timova evakuisani u Skoplje sa svojih lokacija, a i deo moje kancelarije i u tom procesu je deo mojih ličnih beležaka uništen.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Hartvig. Da se vratimo na ovaj tabulator 1. Vi dalje kažete: “Dakle, osim toga, tu je bilo sve više aktivnosti protiv objekata u gradu za koje se znalo da se u njima okupljaju Srbi”. I onda u zagradi stoji “ručne bombe u kafićima i pucnjava u Prištini, Peći i Đakovici (Gjakove) i do sad se to događalo, samo izvan sela i gradova”. A onda kažete “normalno”, to “normalno” ste stavili pod navodnike, “normalno ubijanje srpskih civila i Albanaca za koje se sumnja da saraduju sa Srbima ili da rade za Srbe ili srpske kompanije ili jugoslovenske organe vlasti nastavilo se. 11. februara OEBS je izvestio da je 10 Albanaca OVK otela zbog toga što se za njih sumnjalo da imaju odnose sa Srbima ili je čak došlo do povećanog broja”. Da li su to sve bili događaji koje ste vi dnevno pratili u svojstvu šefa evropskih posmatrača na Kosovu?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Ja sam već rekao, ja sam o takvim incidentima saznao u roku od najviše 24 sata od kad bi se oni dogodili, tako da sam uvek imao najažurnije informacije. Kad kažete ono šta sam ja rekao pod navodnicima “normalno”, normalna ubistva, to odražava moj lični utisak zato što je cela atmosfera bila tako napeta da smrt neke osobe, sama po sebi, se smatrala normalnom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi dalje govorite u ovom vašem tekstu: “24. januara je OVK pokušala da izvrši pritisak na međunarodnu zajednicu. Vidim da je OVK spremna da pokrene jaču kampanju, ako za albansku stvar ne uspe da iskoristi događaj u Račku (Recak) za promovisanje albanske stvari”. Da li biste to mogli preciznije da objasnite?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Znam da sam u ovoj izjavi, mislim

da sam to, dakle, pročitao da je OVK rekla da će oni da sprovede jače akcije, ako međunarodna zajednica, na osnovu događaja iz Račka, ne povuče jasne konsekvence.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Hartvig, pošto nemamo vremena da prolazimo kroz ceo tekst, ja bih želeo samo da vam skrenem pažnju još na par stvari. Na dnu ove prve strane vi kažete: "Hteo bih da naglasim jednu stvar, da samo do 19. marta 1999. godine snage bezbednosti i Vojska Jugoslavije su uvek reagovala veoma disciplinovano i kontrolisano na napade i provokacije OVK. Sa druge strane, čim bi jugoslovenske snage bezbednosti ili Vojska Jugoslavije reagovali na napade OVK ili provokacije, OVK je glasno i vešto Srbe, odnosno Jugoslaviju javno osuđivala i optuživala za takva samovoljna delovanja, arbitrarna delovanja. Taktika i operacije protiv jedne podzemne i gerilske vojske na žalost ne omogućava mnogo brige za ljudske živote ili mišljenja zemalja koje nisu direktno upletene u dešavanja". Dakle, vi govorite, ja želim ovu poentu da izvučem, da su jugoslovenske snage bezbednosti i vojska, kažete "reagovali veoma disciplinovano i kontrolisano na kontra napade i provokacije OVK". Da li biste mogli to detaljnije da objasnite?

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, meni još uvek nije jasno šta je to šta se ovde naziva izveštajem, a šta se nalazi pod tabulatorom 1? Da li se radi o izveštaju, gospodine Hartvig koji ste vi sastavili, a koji je trebalo da bude upućen nekom drugom telu ili se radi o izveštaju za vaše privatne potrebe?

SVEDOK HARTVIG: To je bilo za moje lične potrebe.

SUDIJA ROBINSON: U redu, dakle ovo je prevod, jer original je bio na nemačkom ili je sve to bilo napisano na engleskom?

SVEDOK HARTVIG: Ja sam to napisao na engleskom, mora da sam to napisao na engleskom. Da objasnim, ja sam to napisao na

engleskom kako bih vežbao engleski.

SUDIJA ROBINSON: Pa dobro vam je pošlo za rukom. Gospodine Miloševiću, nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, imam u vidu da je gospodin Hartvig na čelu Posmatračke misije Evropske unije i da ovde iznosi ono o čemu se svedočilo na bazi činjenica, svog ličnog uvida i izveštaja svojih timova, a on upravo svedoči, a ustanovili smo ...

SUDIJA ROBINSON: Razlog zašto sam postavio ovo pitanje je što je dokument u tabulatoru 1 opisan kao radna verzija izveštaja, što bi sugerisalo da se radi o nečemu šta je trebalo da bude upućeno nekom organu vlasti, ali na kraju se ispostavilo da se radi o ličnoj proceni situacije na Kosovu gospodina Hartviga, a koju je on napravio za svoje lične potrebe. Gospodine Hartvig ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ali to ne umanjuje važnost.

SUDIJA ROBINSON: Ne, ne, ja nisam to želeo da kažem, ja samo moram da znam o čemu se tu radi, gospodine Hartvig.

SVEDOK HARTVIG: Ja sam smatrao da se radi o mom ličnom dokumentu, a posle rata sam, od mene je zatraženo kad sam bio već kod kuće, da razgovaram sa ljudima, da dam nekakav opis na temelju čega je taj moj izveštaj i da sam se sa nekim sastao, sigurno bih se koristio takvim izveštajem, ali do toga nije došlo.

SUDIJA ROBINSON: Hvala. Nastavite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Robinson. Dakle, gospodine Hartvig, iz ovoga šta ste vi ovde konstatovali, proizilazi da je vojska, odnosno snage bezbednosti uvek odgovarala na provokacije. Vi kažete "provokacije UČK-a", a onda kad god bi

bilo odgovora na provokacije, bilo je optužbi protiv vojske i policije da samovoljno vrše nasilje. Da li je to tačan opis onoga čega ste vi mogli da se osvedočite na terenu?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: U principu se radilo baš o takvoj gerilskoj taktici koja je korišćena, iz zasede bi došlo do napada, do borbi, a onda bi se borci povukli što je moguće brže, a obično bi se onda dogodilo, da ako bi se provela istraga ne bi mogle da se uspostave nikakve veze. Ništa ne bi moglo da se utvrdi. Osim toga, moj jasni utisak je bio da se radilo o provokacijama i da kad su snage bezbednosti reagovala na takve provokacije, onda bi se optuživalo da deluju samovoljno. Mogu da vam nešto kažem iz mog života. Ponekad bi moja sestra, mlađa sestra me nervirala i kada bih hteo da regujem, onda bi se ona odmah rasplakala i ja bih ispao negativac.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Hartvig, nastojaću da idem što brže mogu, ali ne po cenu propuštanja određenih činjenica. Pogledajte na drugoj strani vi kažete, pošto ste došli u Prištinu, u vezi sa ovom tačkom Prvo, po vašem dolasku u Prištinu, vi ste razgovorali sa svim članovima ove zapadne misije i kažete, ja čitam bukvalno šta ste napisali: "Svi su mi oni rekli da postoji jasna kontradikcija između njihovih izveštaja koje podnose svojim glavnim gradovima (odnosno vladama) o situaciji na Kosovu kako ih objavljuju njihove vlade". Da li je to bilo pravilo, odnosno pojava koju ste vi konstatovali tokom čitavog vašeg boravka u svojstvu šefa misije?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: To prvo iskustvo na osnovu sastanaka koje sam imao sa državljanima raznih zemalja, predstavnika raznih zemalja me je svakako učinilo vrlo osetljivim i ja sam postao svestan da je to nešto na šta morate da obratite pažnju. To nije bilo svakodnevno, ali kada god bih imao priliku mogao sam da primetim da one razlike o kojima smo već govorili, dakle taj kontrast šta se zaista dogodilo i kakvi su izveštaji o tome podneti, da taj kontrast zaista postoji.

SUDIJA ROBINSON: Sledeća rečenica glasi: "Utoliko se u potpunost-

ti slažem sa vašom vezom između kasnijeg angažmana NATO u Bosni i Hercegovini i preranog neopravdanog angažmana na Kosovu" i, gospodine Hartvig, ko je ta osoba kad kažete "sa vašom vezom", na koga mislite?

SVEDOK HARTVIG: Nije se radilo o nekoj osobi. Ono šta sam ja pokušao da uradim, opišem, to su moji osećaji, moje primedbe, moje ideje i ja sam naprosto upotrebio tu zamenicu, a nije se radilo o nekoj fizičkoj osobi, radilo se o nekoj senci.

SUDIJA ROBINSON: Dakle mogli ste lako da kažete na "sa vašom", nego samo sa "vezom"?

SVEDOK HARTVIG: Da sam znao da će se o tome raspravljati na nekom suđenju, ja bih onda verovatno pažljivije to formulisao, ali ja nisam mislio da će to da se koristi u ove svrhe, tako da se zaista ne radi o nečemu šta bi bilo pripisano nekome, radilo se zaista o jednoj kolekciji mojih razmišljanja, onoga šta je mene brinulo u toj situaciji i, kao što sam rekao, svrha toga nije bila objavljivanje.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Hartvig, to je drugi pasus u delu koji je naslovljen pitanjem pod "A", a onda na drugoj strani imamo ono šta se tiče pod "B". Ova pitanja, da li se radi o pitanjima koja ste vi sami sebi postavili, a da li su to pitanja koja su vama bila postavljena, na koja ste vi odgovarali?

SVEDOK HARTVIG: Ne znam, možda sam imao neku šemu u radnoj verziji, pa da sam onda to koristio kao neke navode ili recimo za redosled paragrafa, pa da sam onda se, u stvari, pozivao na tu radnu verziju.

SUDIJA ROBINSON: A ispod 2, možda stoji i objašnjenje, jer tu stoji "pre ovog glavnog pitanja treba odgovoriti na jednostavnija pitanja. A) šta se zaista desilo, B) šta su izveštavali mediji".

SVEDOK HARTVIG: Pretpostavljam da su to pitanja koja sam sebi

postavio.

SUDIJA ROBINSON: Možete da nastavite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Robinson. Ja sam preskočio ovo, šta se stvarno desilo i šta je izveštavano. Vi u tački "A", pod 2, kažete: "Kao što je ranije već bilo naznačeno, do 19. marta 1999. godine nije bilo nikakvih razloga da se bilo ko meša u posao jugoslovenske administracije na Kosovu. Svi vodeći političari, na zahtev OEBS-a (OSCE, Organization for Security and Cooperation in Europe) i šefa Verifikacione misije na Kosovu su uspešno pokušavali da preuzmu kontrolu nad snagama bezbednosti i Vojske Jugoslavije koje su bile veoma uznemirene zbog stalnih napada, provokacija OVK i brojnih ubistava kolega, a da nisu u mogućnosti da odgovore na bilo kakav legalan način". U zagradi onda stoji "gerilska vojska". A onda, u tački 3, kažete: "Unutar snaga bezbednosti Jugoslavije nije bilo samo Srba, već i Albanaca koji su konkretno bili ciljevi OVK i to zbog njihove saradnje sa Srbima, to je bio razlog". Gospodine Hartvig, da li možete ovo da komentarišete, odnosno da povežete sa onim šta ste vi lično ustanovili, budući šef misije evropskih posmatrača na Kosovu iz tog vremena?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Nisam razumeo pitanje, izvinjavam se.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam vam citirao ovu tačku 2 gde vi kažete "kao što je ranije već naznačeno, do 19. marta 1999. godine", do kraja vaše misije, do povlačenja, "nije bilo nikakvih razloga da se bilo ko meša u poslove jugoslovenske administracije na Kosovu". Dakle celo vaše iskustvo na funkciji šefa evropskih posmatrača ukazuje da za to nije bilo razloga. Da li je to vaš osnovni zaključak?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Na osnovu onoga šta sam doživeo, šta sam video, na osnovu informacija koje sam dobijao, da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da pređemo samo kratko, na kraju ove tačke "A" vi kažete "jedan aspekt do sada nije uopšte spomenut: to je rivalstvo između starih albanskih klanova koji žive na Kosovu. Oni nisu sarađivali, nije postojao nikakav tajm-aut (time out) za njihove tradicionalne odmazde. I oni su verovatno koristili kritičnu situaciju kako bi ojačali svoje položaje. Kaže se da masovna grobnica u blizini Srbice (Skenderaj) gde je bilo 40 mrtvih tela, da je to, u stvari, rezultat sukoba između klanova, a za sve to su optuženi Srbi". Kako ste uspeli da ustanovite to i kako ste došli do tih zaključaka?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Mislim da sada govorim o masovnoj grobnici. Ja sam otišao do te grobnice i bilo mi je rečeno da se u toj masovnoj grobnici nalaze tela ljudi koje su ubili Srbi. Ja ne znam ko ih je ubio, ali sam razgovarao sa ljudima, ne sećam se tačno sa kim sam razgovarao, ali neko mi je rekao da mrtva tela koja su bila tamo, da oni nisu poginuli usled srpskog napada, već da se radilo o oružanom sukobu između dva klana, a radi se o telima u Donjem Obrinju (Obri e Ulet).

SUDIJA ROBINSON: Da li u optužnici postoji bilo kakav navod u vezi sa Srbicom i masovnom grobnicom koja se nalazi tamo?

TUŽILAC NAJS: Proveriću, proveriću.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, da li vi možete da nam kažete? Pokušavam da saznam da li u optužnici postoji neki navod u vezi sa tim, budući da morate da imate na umu, gospodine Miloševiću, da ćete da ojačate svoju tezu ukoliko ovaj svedok koji je bio sa Evropskom posmatračkom misijom može da nam pruži određene informacije na osnovu izveštaja kao što je, na primer, ovaj, a što je u kontradiktornosti sa nečim šta se navodi u optužnici. To će da bude daleko korisnije nego da od njega dobijemo samo neke uopštene opservacije.

ADVOKAT KEJ: 66(G), tu se spominje Srbica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, nije u pitanju samo Srbica, već se ovde sve šta se dogodilo pripisuje srpskoj strani, sva ubijanja, iako je bilo mnogo sukoba, evo čak i ovde svedok, citirao sam tačku 3, kaže: "Unutar snaga bezbednosti nije bilo samo Srba, već je bilo i Albanaca koji su bili meta. Upravo zbog te svoje saradnje albanski teroristi su u 1998. godini više Albanaca ubili nego Srba".

SUDIJA ROBINSON: Ali u tački 66(G) postoji jedan navod koji se direktno odnosi na Srbicu, odnosno na Izbicu (Izbice).

SUDIJA KVON: Da, to je opština Srbica.

SUDIJA ROBINSON: A u 63(C) takođe se spominje Srbica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Mogu li da nastavim, gospodine Robinson?

SUDIJA ROBINSON: Da, da, izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pogledajte sada ovo šta ste napisali pod tačkom "B", vi objašnjavate: "Dosta vremena niko nije obraćao pažnju na ono šta se dešava na Kosovu. Možda je razlog za to bio umor Evropljana, pošto su svu energiju potrošili na odluku da NATO interveniše u Bosni i Hercegovini, ali odjednom je Kosovo postalo tema svih izveštaja koji su se sve više i više objavljivali i govorilo se o tome kako srpska administracija, odnosno Jugoslavija napada Albance" i tako dalje. "Posle iskustva", pod znacima navoda, "sa Srbima u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini nema nikakve sumnje da su ti svi izveštaji bili istiniti. Međutim, nije bilo nikakve evropske reakcije sve dok mediji nisu počeli da objavljuju priče o etničkom čišćenju i zverstvima koja se počinjavaju protiv Albanaca". Gospodine Hartvig, ovde se radilo o lako prihvatljivoj priči da Srbi vrše zločine, a ona je lansirana bez stvarne osnove. Da li je to ono šta ste vi mogli da ustanovite i posvedočite?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Ponoviću: na osnovu ličnih opservacija, ta izjava jeste tačna, a to je da su mnogi zločini, odnosno veći na tih zločina jeste pripisivana Srbima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U to je svako mogao lako da poveruje, između ostalog i zahvaljujući ovoj propagandi. Da li je to tačno ili ne?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Ja se slažem sa tim da kada se odmah na licu mesta odmah pronađe krivac, da to mnogim ljudima, u stvari, olakšava život.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pogledajte sada dalje: “Mora se pretpostaviti da je u to vreme već postojao politički plan da se napadne Kosovo. Budući da se nikakav politički cilj za upotrebu vojne sile nije mogao da se ponudi javnosti, bilo je potrebno da se počine zverstva velikih razmera”. I onda kažete: “Sve šta su izveštavali Albanci, to se prihvatilo sa zahvalnošću. Uravnoteženo izveštavanje jednostavno je postalo nešto strano. Ne želim da me pogrešno shvate. Ja sam za jasno izveštavanje u slučaju počinjenja zločina ili nekih zverstava, naravno ukoliko se radi o realnosti. Međutim, veoma sam protiv bilo kakvih manipulacija, izvrtanja situacija, izveštaja i izjava”. I onda kažete: “Kada sam se obratio ljubazno srpskim verskim i političkim vođama, isto sam to uradio prema albanskoj strani. Stoga, ja sam”, pod znacima navoda, “pravi Evropejac”. Stoga nije nikakvo čudo što su intervjui i izveštaji bili pristrasni, a ne nepristrasni. Očigledno je da nije ni postojala namera da oni budu objektivni”. A onda kažete: “Glavna pitanja tokom svih intervjua pre napada NATO su bila da se prikaže što je gore moguća slika i da se Jugoslavija prikaže što je moguće gore. Mediji su izveštavali i to sve do poslednjeg detalja, što gore to bolje. Obični ljudi nisu mogli da naprave razliku između propagande i stvarnosti, da li političari iznose istinite i tačne priče. Bio je imperativ, obaveza da se izveštava, odnosno da se prikažu zverstva što gorim, onda bi bilo lakše medijima da opravdaju bilo kakvo NATO učešće”.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, vreme je da postavite pitanje, budući da ste, maltene, pročitali čitavu jednu stranu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa samo još ovu rečenicu: "Taj recept je profunkcionisao i danas se smatra da su mediji podbacili, da oni nisu bili kontrolni element, već da se radilo o slugama koji su to voljno izvršavali". Da li se radilo, po onome šta ste vi mogli da posvedočite, o paralelnom medijskom ratu koji je omogućavao da dođe do stvarne vojne intervencije?

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, pitam se da li je ovo pitanje postavljeno na prikladan način. Primetio sam dosta sugestivnih pitanja, međutim svedok je vrlo oprezan prilikom davanja svojih odgovora, ali mislim da ovo pitanje nije bilo u redu.

SUDIJA ROBINSON: Preformulišite pitanje, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Hartvig, kako ste vi tada, u to vreme, procenjivali, dakle kad ste ova zapažanja svoja formulisali, odnos između medijske kampanje i vojne kampanje?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Jednostavno, mislim, danas, na primer, nije tako lako započeti rat. Ratovi se moraju pripremati na osnovu prethodnog iskustva i da bi se pripremilo za rat, po mom mišljenju potrebno je pronaći neke činjenice koje će to podržati. Stoga ja mislim da se radilo o toj mogućnosti, odnosno istorijski je dokazano da ukoliko se nešto zaista desilo ili ako je nešto jednostavno izmišljeno, ukoliko se takve stvari predstave na jedan vema jasan, izuzetno jasan način, onda običan čovek na ulici može da shvati razloge zašto se preduzima određena vojna akcija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I onda kažete, na kraju ove tačke 1: "Sve do početka vazdušnih napada NATO na Kosovo, Srbi nisu proterivali ljude sa Kosova". A pošto smo ovaj deo koji sam citirao maločas komentarisali, vi kažete: "Taj recept je funkcionisao i danas se smatra da su mediji podbacili", a na sledećoj strani kažete: "Kampanja ima jedino smisla ukoliko se može odgovoriti na

prethodna pitanja: da li je stvarno realno pretpostaviti da su ljudska prava bila branjena ili da su ponovo uspostavljena; da li je bilo jasnih činjenica koje su dokazivale da su Srbi, dakle Vojska Jugoslavije i MUP, zaista počinili zločine protiv drugih etničkih grupa, pre nego što su počeli NATO napadi ili su mediji bili samo poslušne sluge politike i da su izveštavali ono šta su, u stvari, političari želeli da oni izveštavaju? Ukoliko je to slučaj, trebalo bi znati u čijem je interesu bilo da se manipuliše ili da se čak prikazuje potpuno iskrivljena situacije na Kosovu javnosti". Da li je potrebno ovo komentarisati, gospodine Hartvig? Je li to vaš jasan stav koji ste stavili u ovaj tekst?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Jeste, odnosno ovo je dopustiv opis onoga šta sam ja video i doživeo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A onda završavate ovaj tekst: "To ukazuje da je želja da se odbrane ljudska prava i da se izbegne ljudska katastrofa pred Evropskom unijom: to niti je bilo tačno, niti je bilo iskreno". Da samo još jednom konstatujemo, gospodine Hartvig, ovo ste napisali 1999. godine u vreme kad ste bili na čelu misije evropskih posmatrača za Kosovo i Metohiju, je li tako?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Mislim da ovo nisam napisao dok sam bio šef misije, nego kasnije. Ja sam ovo napisao kasnije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali 1999. godine?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Da.

SUDIJA ROBINSON: Rekli ste nam ranije da je to bilo pre juna 1999. godine.

SVEDOK HARTVIG: Veći deo da, sigurno. Kao što sam rekao ranije, ja sam načinio radnu verziju, ali ponekad bih menjao neke rečenice, ali u svakom slučaju tada sam napisao taj tekst.

SUDIJA ROBINSON: Dobro, šta ste uradili sa ovim tekstom? Da li ste koristili ovaj tekst nakon što ste ga napisali, budući da tekst sadrži vrlo ozbiljne stavove?

SVEDOK HARTVIG: Ja nisam koristio taj dokument, ali, s vremena na vreme, prilikom nekih razgovora, to su bili razgovori lične prirode, ja jesam delio svoja iskustva i objašnjavao, ono šta sam iskusio.

SUDIJA ROBINSON: Vreme je za pauzu. Pauza od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, pošto se ja neću vraćati na ovaj tabulator 1, ja tražim da ga prihvatite kao dokazni predmet.

SUDIJA ROBINSON: U redu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sada ćemo, ja se nadam, nešto kraće samo da se pozabavimo ovim tabulatorom broj 2. Molim vas da pogledate tabulator broj 2 u dokaznim predmetima.

SUDIJA ROBINSON: Samo trenutak jedan da čujemo broj dokaznog predmeta.

sekretar: Svi dokumenti, D283.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nadam se da imate tabulator broj 2 pred sobom, gospodine Robinson.

SUDIJA ROBINSON: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Hartvig, da li je ovo vaša prezentacija koju ste dali Evropskoj uniji?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Ovo je tekst prezentacije koju sam održao na jednoj konferenciji u Sarajevu i to pred osobljem iz štaba misije.

SUDIJA ROBINSON: Recite nam nešto o toj konferenciji? Ko je organizovao konferenciju? Pod čijim pokroviteljstvom je bila organizovana?

SVEDOK HARTVIG: Početkom 1999. godine Nemačka je bila predavajuća Evropske unije. U tom trenutku takođe je Nemačkinac postavljen za šefa misije. Tokom šest meseci organizovana je bila ta konferencija na kojoj su se razmatrala konkretna pitanja. Budući da sam ja došao sa Kosova, od mene se zatražilo da prikažem kakva je situacija na Kosovu.

SUDIJA ROBINSON: A koja je bila svrha održavanja te konferencije?

SVEDOK HARTVIG: Pa radilo se o razmeni informacija, o ažuriranju informacija kako bi se ljudi obavestili o stanju stvari, a takođe je naglasak bio na narednih šest meseci. I uglavnom to je bilo za ljude koji su se bavili istorijom Balkan.

SUDIJA ROBINSON: U redu. Hvala vam. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo da rastumačimo ovu prvu stranu. Ovde gore se kaže da Nemačka predsedava Evropskom unijom od 1. januara 1999. godine do 30. juna 1999. godine". To je samo je indikator perioda nemačkog predsedništva, je li tako, gospodine Hartvig?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Naslov "AOR", "zona odgovornosti" (area of responsibility), je li tako?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Zona odgovornosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I ovaj interni memorandum vi ste podneli 16. marta 1999. godine?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Mislim da sam to dostavio nedelju

dana ranije, a sama konferencija je održana 16. marta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To smo, onda, razjasnili. Dakle, ova konferencija je održana 16. marta, a ovaj interni memorandum vi ste dostavili nedelju dana ranije. Da li ste vi, služeći se i ovim internim memorandumom, podneli usmeno izlaganje na konferenciji o situaciji na Kosovu i Metohiji?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Da, ja sam svoje izlaganje bazirao na ovom konkretnom dokumentu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo ćemo proći, nadam se što je kraće moguće, kroz ovaj dokument. Vi već u prvoj rečenici kažete, pod naslovom "Situacija na Kosovu". "Uopšteno govoreći, stvarna situacija se razlikuje od slike koju pružaju mediji, u odnosu na različite etničke i društvene grupe. Mediji demonstriraju svoju filozofiju - da promovišu vesti u skladu sa svojim političkim stavovima, a ne obraćaju uvek pažnju na kompletnu, istinitu i tačnu sliku. Dakle, vi taj svoj stav koji smo u prethodnom dokumentu mogli da vidimo sada ovde izlažete i na javnoj konferenciji, je li to tačno?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: To nije bila javna konferencija, radilo se o konferenciji koja je bila održana pred osobljem posmartačkih misija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U redu, ja razumem tu ispravku, nisu bili prisutni novinari, ali to je zvanična konferencija gde učestvuju svi koji su angažovani u posmatračkim misijama, ako sam dobro razumeo?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Tamo su bili posmatrači, ali i administrativno osoblje.

SUDIJA ROBINSON: Da li su postavljana pitanja nakon vaše prezentacije? U kom je to bilo obliku.

SVEDOK HARTVIG: Ne.

SUDIJA KVON: Nisam siguran da li smo čuli šta je tačno skraćenica "AOR"?

SVEDOK HARTVIG: Zona odgovornosti.

SUDIJA KVON: Hvala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko je bilo učesnika na toj konferenciji?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Između 40 i 60.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Onda ste, kažem, javno izneli ove stavove, podrazumevam javno pred tih 40, 60 ljudi koji su tu angažovani, je li tako?

SUDIJA ROBINSON: Pa, to je vaša definicija javnog, toga šta je javno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, onda da kažemo "zvanično", pošto je konferencija zvanično održana. Vi ovde kažete "Kosovski Albanci u velikoj meri nisu politički zainteresovani ili su naprosto politički oportunisti, bez svog vlastitog političkog mišljenja. Slede svaku izjavu Demokratskog saveza Kosova (LDK, Lidhja Demokratike e Kosovës) ili OVK koja im obećava bolji život. Samo mali deo kosovskih Albanaca je manje ili više politički angažovan, bavi se političkim idejama koje nisu još jasno identifikovane. Što je još gore, kosovski Albanci ne mogu da se slože oko toga ko će politički da ih predstavlja, ko će da bude njihov politički predstavnik koji ima pravo da govori u ime većine Albanaca", što radi radikalni deo kosovskih Albanaca koje pretežno predstavlja UČK? I navodite, "political objective" (politički cilj), kako kažete i prvo šta navodite "da se reše srpske uprave". Sledeće, "i da se u potpunosti reše svih Srba na Kosovu". I onda objašnjavate ko to sve izražava, a sledeći cilj "uspostavljanje albanskog Kosova sa skrivenim pogledom na Albance u Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji i Crnoj Gori i

ujedinjenje sa tim delovima". Da li ste vi u objašnjenjima upotreбили i da li vam je bio poznat izraz "Velika Albanija"?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Ja sam koristio izraz "Velika Albanija" jednom prilikom, koliko se sećam kada sam vršio upoređenje gde je, sa jedne strane bila ideja Velike Srbije, što se smatra stvarnošću, nečim što zaista postoji, a niko ne govori o onome šta sam ja čuo u svojim razgovorima sa Albancima, a to je ponovno uspostavljanje albanskog carstva u njegovim srednjevekovnim granicama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je to, otprilike, ovo, ne potpuno, ali otprilike ovo šta kažete: "Znači, uspostavljanje albanskog Kosova sa prikrivenim pogledom na Albance u Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji i Crnoj Gori i ujedinjenje sa tim delovima"? Da li je to delimično opis onoga šta ste vi podrazumevali pod pojmom "Velika Albanija"?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Kada govorim o Velikoj Albaniji i tom istorijskom konceptu, on je uključio današnju državu Albaniju, u to vreme dok sam bio na Kosovu i dok sam razgovarao sa Albancima, oni su govorili o makedonskim delovima Albanije i Crne Gore, tako da sam ja imao utisak da se građani države Albanije smatraju kao nekakvim siromašnim rođacima Albanaca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I sad govorite "Srbi" i onda opisuјete situaciju kod Srba, da Srbi govore o političkim greškama od 1989. godine kada je bila povučena "kada je, dakle, Milošević ukinuo autonomiju Kosova i skoro svi političari sa kojima smo se sastali su bili spremni da učestvuju u razgovorima sa umerenim Albancima u organizaciji njihove budućnosti." Dakle o organizaciji budućnosti. Dakle, to je bilo jedno opšte raspoloženje koje ste vi konstatovali u kontaktima sa srpskim zvaničnicima na Kosovu. Je li tako, gospodine Hartvig ili ne?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Ono šta sam napisao što se tiče autonomije, to je bilo moje shvatanje u dve ili tri prilike, ali ono šta sam primetio u svojim razgovorima, postojala je snažna potreba da

se stvori neka situacija u kojoj bi za Srbe i za druge etničke grupe na Kosovu postojala osnova za njihov suživot.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je ono šta je bila pozicija Srba sa kojima ste razgovarali?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Da, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ovde kažete dalje: "Sve veće širenje OVK i njihovi 'teroristički napadi' i gerilska taktika protiv policije, civila i Vojske Jugoslavije zaoštrila je stavove čak i umerenih Srba i umanjila je njihovu spremnost da pregovaraju. Zapadni mediji i političari, po mišljenju Srba, ne samo Srba sa Kosova, podržavali su takav razvoj događaja, sa tim što su priznavali, na jedan neprikladan način, javno i politički OVK i pridavali joj pažnju. Isto to se odnosi na njihove vođe i da su stalno krivili samo jednu stranu, a to su bili Srbi. 'Nije to nešto šta mi radimo iz lične zabave ili samovolje. Mi po zakonu imamo obavezu da štitimo ljude i da garantujemo red i mir. Mi to radimo na naš način. Šta bi se dogodilo u vašoj zemlji da se vašim policijskim patrolama postavljaju zasede, da se policajci ubijaju ili da se u kafane i restorane ubacuju bombe? Da li bi vaši policajci naprosto samo to gledali?' To su bila pitanja koja mi je postavio šef kosovske policije". Gospodine Hartvig, vi ste u to vreme, znači ovo se dešava 16. marta, vi ste ovo pripremili nedelju dana ranije, odnosno nešto više ranije, jer ste nedelju dana ranije to poslali, ovo je situacija u kojoj se potvrđuje, odnosno da li je ovo tvrdnja kojom se potvrđuje da je reč bila o eskalaciji terorističkih napada OVK na ciljeve na Kosovu i Metohiji, policiju, vojsku, civile i druge ciljeve, restorane, kafee i sve ovo šta se pominje?

TUŽILAC NAJS: Ne znam da li je Pretresno veće zadovoljno ovim pitanjem, ali meni se čini da ono sadrži ceo odgovor.

SUDIJA ROBINSON: Molim vas odgovorite na pitanje.

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: U mojoj izjavi su sadržane neke činjenice iz izveštaja, ali i iz drugih izvora i podataka. Te informacije su

prikupljene na osnovu sve većeg broja napada na organe izvršne vlasti i srpskih organa bezbednosti. Bilo je veoma interesantno da kad su počeli pregovori, da se povećao broj tih incidenata svaki dan i to se odražava u mom izveštaju, mada nije ovde eksplicitno rečeno.

SUDIJA BONOMI: Ono šta vi hoćete da kažete sa ovim komentarem na pitanje šta bi se dogodilo u vašoj zemlji kada bi policijske patrole bile napadnute, izložene zasedama, kada bi se bacale bombe u kafane i restorane, da li biste vi to samo posmatrali, koja je svrha bila tih komentara, čemu su oni služili?

SVEDOK HARTVIG: Ja sam to napisao kako bih prikazao kakva je bila situacija u srpskim izvršnim organima vlasti. To je na osnovu konverzacija sa generalom Lukićem i on je postavio ta pitanja. On je rekao "kako bi ljudi regovali u vašoj zemlji na jednu ovakvu situaciju?".

SUDIJA BONOMI: Da li je ta primedba vama zvučala kao pokušaj opravdanja za odmazdu?

SVEDOK HARTVIG: Ja nisam imao taj utisak, uopšte nisam imao taj utisak. Za vreme boravka na Kosovu nisam imao utisak da bi policija ili vojska, zapravo ja jesam imao utisak da su oni hteli da se pridržavaju sporazuma Holbruk - Milošević (Holbrooke - Milosevic Agreement). Imao sam još jedan razgovor sa generalom Lukićem i on je tom prilikom rekao "da su okolnosti drukčije, mi bismo mogli da rešimo problem OVK, ali mi ne želimo da budemo strana potpisnica sporazuma na koju se ne može osloniti". Dakle to je bila težnja. Poštovanjem sporazuma između Miloševića i Holbruka (Richard Holbrooke) da se zapravo zaista taj sporazum ispoštuje što je više moguće, kako se ne bi stvarali neki problemi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Hartvig, gospodin Bonomi je malopre pomenuo reč "odmazda". Da li ste vi igde, za vreme vašeg boravka na Kosovu, imali utisak da je policija i vojska

izvršila bilo kakvu odmazdu, da je delovala u nekoj akciji koja je mogla da bude odmazda, ili koja bi se mogla definisati kao odmazda.

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Ja nisam dobio bilo kakav izveštaj u kome bi bilo naznake da se išta tako, da je išta tako bilo rečeno. Moj lični utisak je bio sličan. Ja lično nisam čuo za nekakve osvete i nije ništa tako rečeno u mojim brojnim razgovorima sa Albancima. Nikad nije bilo nikakve naznake da su policija ili policajci ili neki konkretni vojnici, da su išta uradili što je bilo nezakonito. Ali kada bismo ih ispitivali, onda bi oni rekli da su ljudi uhapšeni od strane nekih policajaca, stavljeni u pritvor i da mi naprosto ne znamo gde se oni nalaze. Ali nikad nije bilo jasno ništa spomenuto, niti je bilo bilo kakvih naznaka u izveštajima da je negde došlo do nekakve osvete. Ja bih lično hteo da dodam da to ne isključuje mogućnost da je u pojedinačnim slučajevima se nešto tako dogodilo, što je uvek moguće, zbog toga što tu ima toliko ljudi, da je možda bilo nekih pojedinačnih incidenata, ali način na koji je to bilo opisano, dakle da se radilo o nečemu za šta je došlo naređenje sa najvišeg položaja, ja ne znam ništa za osvetu koja bi bila zasnovana na tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Hartvig. Vi onda govorite ovde, informišete i o UČK. Piše "OVK vojska, napadi na policijsku patrolu u selu Likošane (Likoshan) 28. februara 1998. godine kada su dva policajca ubijena, a dva ranjena", kažete, "od tada gerilska taktika OVK se razvila i njihovo delovanje se poboljšalo, kao i njihov materijalni status u pogledu lakog pešadijskog naoružanja. Vojna obuka već postoji na nivou jedinica, status njihovih veština i organizacije snaga se poboljšala i povećao se broj borbenog i osoblja za podršku". I onda kažete: "Rektor albanskog univerziteta u Prištini je objavio da je sada sretan za svakog studenta koji se pridružuje OVK ili koji će se pridružiti". Kako ste to saznali?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Zato što sam sa njim razgovarao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, znači to je iz direktnog kontakta?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala. "Stanice policije i patrole MUP-a i dalje su glavni ciljevi tokom protekle godine, a Vojska Jugoslavije do kraja 1998. godine nije bila zahvaćena. To se promijenilo 1999. godine kad su konvoji Vojske Jugoslavije učestano napadani od strane OVK koja sve više i više nastoji da diktira kako će stvari da se razvijaju". Kako ste vi onda izvukli zaključke o tome šta je bio cilj OVK? I da li ste imali ijedno saznanje o bilo kom konfliktu koji je inicirala vojska i policija?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Prvo ću odgovoriti na drugo pitanje. Ne znam da je postojao bilo kakav sukob koji su oni započeli. Ni u jednom izveštaju nisam ništa tako pročitao, nisam ništa tako čuo niti video. Što se tiče prvog pitanja vezanog za ciljeve OVK, moj utisak je bio da OVK zbog svog delovanja, u određanoj meri je namerno prihvatila da će njihovi ljudi da nastradaju i da oni pokušavaju naprosto da održe taj sukob na Kosovu, da on što duže traje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi onda govorite o dva primera, jednom primeru gde su, u ovom drugom pasusu, gde kažete: "Jedan primer je kada je na istražni srpski tim iz Prištine otvorena vatra od strane OVK i ranjeno je pet pripadnika MUP-a dok su pokušavali da prikupe dokaze o ubistvu jednog Srbina i ranjavanju dvojice 22. i 23. februara u Bukošu (Bukosh). Mediji su samo naglašeno izveštavali o reakciji MUP-a na taj incident". Da li je to jedan od primera ovog potpunog izvrnutog izveštavanja?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Pretpostavljam da je to bilo manje zbog samog izveštaja. Možete to da videte tako. Ja sam to zabeležio zbog tog širenja, jačanja OVK i to je takođe pokazalo kako su se povećale njihove snage, a to je takođe postalo jasno da državni organi i izvršna vlast, da oni više nisu održavali red i mir, nego da su ilegalne snaga bile odgovorne za to. I u martu 1999. godine, ja sam morao da uložim velike napore da dozvolim da kod nas u Prištinu dođe jedan tim policajaca zbog toga što se policajci nisu osećali sigurnim.

SUDIJA BONOMI: Šta mislite kada kažete da se u medijima preterano izveštavalo o reakciji MUP-a na taj incident? O kakvoj se to reakciji MUP-a radilo, o kojoj su oni preterano izveštavali?

SVEDOK HARTVIG: Razlog za ovo je sledeći: u početnom periodu mnogi novinari su dolazili nama u kancelariju da dobiju informaciju o situaciji i u toku tog vremena novinari su uglavnom odlazili Albancima i od njih dobijali informacije o situaciji. To je neizbežno značilo da se mnogo više dobijalo informacija od jedne strane i to se detaljnije prikazivalo u njihovim izveštajima. Što se tiče razgovora sa ljudima na srpskoj strani koji su bili zaduženi za odnose sa javnošću, utvrdio sam da je malo ljudi bilo zainteresovano za drugu stranu, odnosno drugu verziju tih događaja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi imate jedno prilično opširno objašnjenje kako funkcioniše, odnosno kako se odvijaju akcije. U ovom poslednjem pasusu na stranici koju citiram, vi u ovom izveštaju govorite sledeće: "Izvrši se infiltracija u selo za selom. Seljane uvere dobrovoljno ili prisilno da se pridruže ili da daju svoju podršku. Čim policija sazna za ovo napredovanje OVK, selo postane potencijalna meta. Dođe li do ikakvih incidenata u blizini tog sela, policija će automatski zaključiti da su počinioci odatle i preduzeće akciju. Akcije protiv gerilskih boraca su najteže vojne operacije i stoga jedino sredstvo, jedini način da se to uradi je da se pokrene akcija koja će da pokrije celo područje. Iza svega toga stoji jedna metoda. Međunarodna zajednica, naravno, saoseća sa Albancima i sa OVK kada se pokazuju slike na televiziji ubijenih civila i uništenih sela, nezavisno od toga da li se radi o akciji ili o rekaciji snaga bezbednosti. I konačno, oslobađanje od strane OVK i potencijalna potraga ili odmazda srpskih snaga bezbednosti ispostavljaju se kao jedan začarani krug za seljane. Njihova alternativa je da ih ubiju bilo OVK ili srpske snage bezbednosti". U ovoj situaciji, da li ste vi zapazili pojavu da kada dođe OVK i zauzme neko selo i počne provokacije i zasede, da civili napuštaju to selo,

da se sklanjaju iz tih sela?

SUDIJA ROBINSON: Dakle tu se spominje “počne sa provokacijama i zasedama protiv policajaca”, ovo je sugestivno pitanje. Molim vas da ga preformulirate. Po mom mišljenju niste dovoljno disciplinovani u svom glavnom ispitivanju, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vi kažete opet, ja ću da pročitam da ne bih postavljao sugestivno pitanje, vaš tekst: “ukoliko bi došlo do bilo kakvih incidenata u blizini sela”, da li mislite na neki incident koji izaziva policija ili mislite na incident koji izaziva UČK?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Nije bilo incidenata koje je prouzrokovala policija. Radio se o incidentima na koje je policija reagovala.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, na kojoj strani se nalazi odlomak koji ste pročitali?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam ovo pročitao, ono šta sam već prethodno pročitao u sredini pasusa, na strani sa koje sam citirao ceo pasus, pa sam zato vratio zbog vaše primedbe, “ukoliko bi došlo do nekog incidenta u blizini tog sela”, četvrti, peti red odozgo u ovom poslednjem pasusu. Pitao sam gospodina Hartviga da li je policija prouzrokovala neki incident ili je to radila UČK-a? I gospodin Hartvig je odgovorio da policija nije prouzrokovala ni jedan incident, već UČK. Dakle, sada mogu da postavim, nadam se, pitanje koje nije sugestivno. Kada dođe do incidenta, znači do provokacije policije, vojske, ubistva policajca, ubistva vojnika i tako dalje i onda dolazi do sukoba. Da li ste zapazili, da li u to vreme civili odnosno seljaci iz tog sela nastoje da se sklone, da napuste selo, da se sklone sa područja na kome dolazi do sukoba?

SUDIJA ROBINSON: Morate da pitate svedoka šta su civili iz tih sela radili?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Robinson, evo da pitam svedoka šta su civili iz tih sela radili?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Po pravilu, na osnovu onoga šta smo mi mogli da vidimo, ne bi se desilo da na primer policajac bude ubijen ... U stvari, ukoliko bi došlo do neke pucnjave, onda su, naravno, ljudi uzvraćali pucanjem, ali uključivanje seljaka, do toga je dolazilo kasnije, kada bi policija u stvari pokušala da uhvati krivce. E onda bi došlo do situacije u kojoj bi se seljaci našli u unakrsnoj vatri. Jedni bi napali policiju, onda bi došlo do reakcije, snage bezbednosti bi uzvratile vatru i često je to bio razlog, ukoliko bi bilo takve situacije, da bi onda seljaci napuštali selo, civili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Hartvig, samo sam to hteo da čujem kao odgovor na to pitanje. Da li ste vi u kontaktu sa policijskim rukovodstvom na Kosovu imali prilike da čujete nešto o brizi i nastojanju policije i naredbama koje su izdavali da se ne povrede civili?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Ja nisam bio očevidac da se takve naredbe izdaju, ali stekao sam jasnu sliku, jasan utisak o tome da se stvarno pokušava da se izbegne bilo šta čimr bi se doprinelo dodatnom pogoršanju reputacije Srba.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Hartvig. Onda vi ovde govorite posebno o policiji, posebno o policiji i kažete: "MUP pod komandom ministara unutrašnjih poslova obuhvata Saobraćajnu policiju. Nezavisno postoje kontrolni punktovi MUP-a i to na unapred utvrđenim putevima. Osim opšteg posmatranja i saobraćajne kontrole, MUP je, u stvari, sredstvo da se sprovede poluvojne operacije unutar i oko sela, a sama obučenost je veoma visoka. Takođe se govori o tome da je i disciplina dosta stroga, a da se i oprema sastoji od oklopnih vozila, automatskog oružja i lakog pešadijskog naoružanja" I onda kažete: "Podjedinice MUP-a ili jedinice koje treba da se bore protiv UČK-a, kako bi sprečile ili kako bi pratile akcije ili kako bi patrolirale po opasnim područjima", dakle uvek se, ovde se pominje UČK i problem policije sa UČK i objasnili

ste kako dolazi do incidenata. Da li ste imali saznanje, iskustvo ili izveštaj da je negde policija napala civile?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Već sam rekao da ne znam ništa o takvim incidentima. Ako bih tumačio to kao da je policija izvela bilo kakav napad protiv civilnog stanovništva bez nekog konkretnog razloga, moram da kažem da ne znam ni za jedan takav incident.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi onda ovde objašnjavate, govoreći o humanitarnoj situaciji posle naslova, podnaslova "Humanitarna situacija" (Humanitarian Situation), u drugom pasusu govorite: "Broj izbeglica veoma varira. U prvoj nedelji meseca marta UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees) je izvestio o 3.000 izbeglica i o većem broju na području Đeneral Jankovića. Naš tim je tamo bio dva puta i članovi tima nikada nisu izbrojali više od 300 do 400 ljudi. Nakon akcija MUP-a, UNHCR je naveo broj izbeglica koji je bio daleko veći od broja stanovnika tih sela i to nekada čak i dva do tri puta veći. Ovo je delimično prouzrokovano time što su utočište izbeglicama pružali lokalni stanovnici". Recite da li su, koji su razlozi, po vašem saznanju verovatno vas je to pitanje interesovalo, bili da UNHCR uvećava, evo ovde vidimo na ovom primeru, 10 puta čak, oni govore o 3.000, a vi nađete 300 do 400, koji su razlozi bili da oni toliko uvećavaju cifre?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Kao što sam već rekao, ja ne znam koji su to stvarni razlozi, ali za to postoje razna objašnjenja. Sa jedne strane moguće je da se UNHCR oslanjao na izjave seljana, da su oni iznosili te cifre. Sa druge strane, što se tiče humanitarne pomoći, uvek se postavlja pitanje brojki. Po mom mišljenju postoje jedino ta dva objašnjenja. Moguće je da je neko tek tako jednostavno izleteo sa određenim brojem, ali ne može se eliminisati i to da ukoliko se saopšti veća cifra, da onda postoji veći manevarski prostor. Ovo je jednostavno moje nagađanje i molim da se kao takvo i prihvati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Neću vas dalje o tome pitati. Samo mi recite, molim vas, gospodine Hartvig, da li je bila kakva veza i saradnja između vaše posmatračke misije i Verifikacione misi-

je OEBS-a?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Pa dozvolite da to kažem na sledeći način: naša misija je već postojala na Kosovu kada je stigao OEBS. Dakle, naša misija je postojala pre nego što je uspostavljena misija OEBS-a na Kosovu. U preliminarnoj fazi, kada smo uspostavljali našu misiju, mi smo slali veoma duge, opširne izveštaje, tako da je nivo naše saradnje bio uobičajen, onakav kakav je uobičajan na mestima gde postoje međunarodne organizacije. Nekad su postojali određeni problemi, budući da svaki komandant ima svoju zonu odgovornosti i onda ko dolazi sa strane je, u stvari, podređen, a mi smo na Kosovu bili na području OEBS-a, ali nismo bili njima podređeni, što znači da je general OEBS-a ... U stvari, on bi više voleo da smo bili pod njegovom komandom, ali to jednostavno nije bio slučaj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle vaša misija je bila nezavisna od Verifikacione misije OEBS-a?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Da, da, bili smo potpuno nezavisni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da pređem samo na jednu drugu temu, samo da kažete nekoliko reči o tome iz vašeg iskustva iz vaših kontakata sa predstavnicima vlasti Srbije na Kosovu i vaših kontakata sa predstavnicima Albanaca i UČK na Kosovu. Čemu su težile vlasti Republike Srbije, a šta su vam, čemu su težili lokalni komandanti UČK u njihovim ciljevima? Šta su bili ciljevi vlasti Republike Srbije, šta su bili ciljevi komandanata UČK sa kojima ste bili u kontaktu, jer ste bili i sa jednima i drugima u kontaktu?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Vlasti na Kosovu su već postojale, ja sam razgovarao sa ministrima, razgovarao sam sa drugim predstavnicima i kao što sam već rekao, postojala je jasna težnja koja je bila očigledna, dakle jasna težnja da se pronađe miroljubivo rešenje koje će biti prihvatljivo svim stranama. Što se tiče albanske strane, situacija je bila drugačija, budući da od samog početka nezavisno Kosovo je postojalo kao cilj. Ja opis nezavisnog Kosova nikada nisam dobijao u prisustvu Srba. Potpredsednik nezavisnog Kosova je bio taj koji je isticao nezavisno Kosovo, ne pod Srbima, ne sa Srbima, jer

su oni tvrdili da Srbi neće dati nikakva prava manjinama. Stoga je njihov cilj bio potpuna nezavisnost.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, hvala vam na vrlo jasnom odgovoru, ali samo još jedna dopuna. A da li je cilj eliminisanja Srba, vi ste upotrebili ovde izraz "da se reše Srba" za koji su se zalagali komandanti UČK-a, podzumevao samo izlazak iz sastava Srbije i Jugoslavije ili eliminisanje srpskog stanovništva sa Kosova i Metohije?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Nakon razgovora koji sam ja imao, cilj je bio očigledan: Kosovo sa isključivo albanskom upravom, nije bilo nikakvih odstupanja niti razlika u pogledima, dakle Kosovo bez Jugoslavije, nezavisno Kosovo. Ja sam razgovarao sa doktorom Jakobijem i ja sam ga pitao šta bi nezavisnost značila u tom kontekstu, budući da se radi o jednoj veoma maloj zemlji, dakle Kosovo koje ima 11.000 kvadratnih kilometara, ekonomska nezavisnost bi bila veoma teško ostvarлива i ja sam stekao utisak da se taj termin nezavisnost može da se tumači na jedan sasvim drugačiji način.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na kakav drugačiji način?

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, koliko vam je vremena još potrebno? Vidim da ste procenili da će vam biti potrebno dva sata, međutim, s obzirom na to kako do sada napredujete, mislim da će vam trebati bar tri ili četiri puta više vremena. Veoma sporo napredujete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa ja se nadam da za još jedan sat mogu da završim glavno ispitivanje.

SUDIJA ROBINSON: U redu. Za danas imamo još 10 minuta.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ja bih hteo da spomenem još nekoliko stvari, biće mi dovoljno pet minuta, najviše pet minuta, a dva pitanja se tiču ovog svedoka.

SUDIJA ROBINSON: Moramo da prekinemo sa radom u 13.45. Dakle imamo samo još pet minuta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sasvim direktno pitanje, gospodine Hartvig. Da li je to tumačenje nezavisnog Kosova podrazumevalo, iz razgovora koji ste imali, saznanja koja ste stekli, eliminisanje srpskog stanovništva sa Kosova?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Izjavu koju je dao potpredsednik, dakle ni pod Srbima ni sa Srbima, meni veoma jasno znači da nije bila predviđena nikakva miroljubiva koegzistencija sa Srbima. Dakle "ne sa Srbima", znači Srbi van Kosova.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Hartvig, proveli ste skoro pola godine u Prištini ili da ja sad ne licitiram koliko, vi ste bili negde od novembra, pa do 19. marta sve vreme u Prištini. Kakva je bila situacija u tom gradu? Dakle za vreme dok ste vi bili u Prištini, uključujući i onaj period priprema i vaše pozicije, zvanične, kao rukovodioca evropskih posmatrača. Ukupno, kakva je bila situacija u Prištini?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Bez obzira na činjenicu da ne govorim jezik, ja sam se kretao po Prištini kao što bih se kretao i po nekim drugim gradovima. Nisam osećao nikakve pretnje, niti da sam izložen bilo kakvom riziku. Uveče se takođe moglo da izađe negde na večeru, nije bilo nikakvog ograničenja. Tako da što se tiče tog aspekta, situacija je bila dovoljno normalna. Evo, poređena radi, prošle nedelje sam se vratio iz Kabula (Kabul) i tamo je bilo nemoguće kretati se na takav način.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U toku tog vremena da li ste videli bilo kakav akt diskriminacije prema Albancima od strane bilo kog predstavnika srpskih vlasti na Kosovu?

SVEDOK HARTVIG – ODGOVOR: Da bih bio veoma precizan, moram da kažem da mi takvo nešto nije poznato, ali mi je poznat jedan slučaj, evo da dam jedan primer. Živeli smo u kući kod jednog para.

Muž, mislim da je radio u zdravstvu, a njegova žena je bila profesor na univerzitetu, a ćerka je bila doktor. Bila je na praksi. I on je rekao da se na njih pucalo zato što su Albanci. Onda sam ja jednom prilikom pitao njihovu ćerku, a ona je rekla da je otac otišao u penziju zbog starosti, a da je onda žena odustala od posla, odnosno povukla se zato što je htela da se pridruži mužu. Onda je sin rekao da je hteo da pruži pomoć jednom srpskom pacijetu u bolnici, da je zbog toga morao da ode. To je samo jedan primer. Ne kažem da se to dešavalo, da je to bio princip na čitavom Kosovu, ali ja sam čuo da je otkaz dobilo oko 180 Albanaca. Dakle, bili su nezaposleni, ali niko mi nije dao neki konkretan primer.

prevodioci: Prevodilac se izvinjava, nije bilo reč o tome da se pucalo, već da su dobili otkaz.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, morate ovde da se zaustavite. Gospodine Najs, samo kratko, molim vas.

TUŽILAC NAJS: Pre nego što ovaj svedok ode, u vezi sa pitanjem sudije Kvona o tabulatoru 1. Bilo bi dobro da svedok proveri šta se nalazi na njegovom kompjuteru ili ako je to urađeno na lap-topu, da donese lap-top da bismo videli kada je napravljen taj izveštaj. Takođe bih zamolio svedoka da pogleda svoju dokumentaciju, da pogleda fajlove na kompjuteru i da nam donese, ukoliko, naravno, to želi, da donese sa sobom pismo koje je poslao Sretenu Lukiću 24. marta, mislim da je to bilo 2000. godine. U svakom slučaju svedok zna o kom pismu se radi. Ja imam sekundarne dokaze o tome, ali bismo uštedeli na vremenu ukoliko on ima primerak tog otkucanog pisma koje je poslao generalu Lukiću. Žao mi je što ja nemam pripremljene dokumente za svedoka za unakrsno ispitivanje, da mu to dam unapred kako bi on to mogao da pročita, ali jednostavno nisam pronašao kompletan materijal. U svakom slučaju ako pronađem dodatan materijal preko vikenda, molim dozvolu Suda da mu ja predočim te dokumente. Verovatno neće da bude takva situacija, ali tako bismo uštedeli na vremenu.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Hartvig, čuli ste šta je tužilac rekao. Ukoliko imate ta dva dokumenta, molim vas da ih donesete. Osim toga, Tužilaštvo će možda da ima neke dokumente koje bi želeo da vi unapred pogledate. Ukoliko bude bilo takvih dokumenata, ono će vam to dostaviti tokom vikenda. Da li se vi slažete sa tim da unapred pročitate i upoznate se sa tim dokumentima?

SVEDOK HARTVIG: Ja sam spreman da pročitam taj materijal, a takođe sam spreman da pogledam i svoj lap-top koji je 12 godina star. A što se tiče generala Lukića, ja znam da sam mu poslao pismo godinu ili dve nakon mog boravka na Kosovu, ali ne znam da li sam sve to sačuvao.

TUŽILAC NAJS: Pre nego što zaboravim, hteo bih da kažem da je onaj video snimak u vezi sa logorom "Blace" prihvatio prethodni svedok, pa ne znam da li to može da se uvrsti u dokazni spis?

ADVOKAT HIGINS: Časni Sude, postoje tehnički prigovori, ne znam da li gospodin Milošević želi sam da ih iznese.

TUŽILAC NAJS: Da li bismo mogli da pređemo na privatnu sednicu za jedan trenutak.

SUDIJA ROBINSON: Uz prisustvo svedoka?

TUŽILAC NAJS: Nije važno. Ne želim da uzimam vreme.

(privatna sednica)

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Želeo bih da se tabulator 2 unese u dokazne spise. Ova prezentacija data na konferenciji u Sarajevu.

SUDIJA ROBINSON: U redu, prihvata se. Prekidamo sa radom, nastavljamo u sledećeg utorka u 9.00.

Fond za humanitarno pravo